<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની ઉચ્ચ અદાલતમાં

૨૦૧૮નો આર/ક્રિમિનલ મિસ્ક એપ્લિકેશન નંબર ૫૩૯૧

મંજૂરી અને સહી માટેઃ

માનનીય શ્રી.ન્યાયમૂર્તિ જે.બી.પારડીવાલા

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨	પત્રકારને સોંપવામાં આવે કે નહીં?	હા.
૩	શું માન. ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની વાજબી નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના.

==

સુનીલકુમાર વીરજીભાઈ ડામોર

વિરુદ્ધ

ગુજરાત રાજ્ય

==

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર (ઓ) નંબર ૧ માટે શ્રી વિરાટ જી પોપટ (૩૭૧૦)

શ્રી રાકેશ પટેલ, એ. પી. પી. (૨) જવાબદારો માટે નંબર ૧

==

કોરમઃ માનનીય શ્રી.ન્યાયમૂર્તિ જે.બી.પારડીવાલા

તારીખઃ૨૭/૦૪/૨૦૧૮

મૌખિક ચુકાદો

૧. આ અરજી શાહપુર પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લો–અમદાવાદ ખાતે ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ–૩૭૬(૨)(એફ) અને ૩૭૬(૨)(આઈ) તથા પ્રોટેક્શન ઓફ ચિલ્ડ્રન ફ્રોમ સેક્સ્યુઅલ ઓફન્સિસ એક્ટ [આ પછી જેનો "પોક્સો" એક્ટ તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે] ની કલમ–૪, ૫(સી)(એફ)(એમ), ૬, ૮, ૯(સી)(એફ)(એમ) અને ૧૦ હેઠળ નોંધાયેલ એફઆઇઆર આઈ–સીઆર નંબર ૧૧૩ / ૨૦૧૭ ના સંબંધમાં નિયમિત જામીન માંગતા આરોપી દ્વારા ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ ની કલમ–૪૩૯ હેઠળ કરવામાં આવેલી અરજી છે.

૨. તારીખ ૧૬/૦૯/૨૦૧૭ ના રોજ એક સંગીતાબેન શૈલેષભાઈ દતાણીયા દ્વારા પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધાવવામાં આવ્યો હતો. પ્રથમ માહિતી આપનાર ભોગ બનનારના દાદી છે. એફ.આઈ.આર. નીચે મુજબ છે:–

મારુ નામ સંગીતા તે શૈલેષભાઈ બાબુલાલ દતાણીયાના પત્ની, ઉંમર: ૪૫, વ્યવસાય: ઘરકામ, રહેવાસી: મકાન નંબર ૪/ઈ/૧૪૯૭, માસ્તરની ચાલી, શાહપુર સિવિક સેન્ટર સામે, શંકરભવન, શાહપુર, અમદાવાદ. મોબાઈલ નંબર ૯૮૨૪૪૩૪૦૪૧.

રૂબરૂ હાજર થઈને હું મારી ફરિયાદની હકીકત જણાવું છું કે, હું મારા પરિવાર સાથે ઉપર દર્શાવેલ સરનામે રહું છું. હું ઘરકામ કરું છું. મારા પતિ જીટીપીએલ માં કેબલ

ઓપરેટર ટેકનિશિયન તરીકે નોકરી કરે છે. મારે ત્રણ દીકરા છે. મોટો દીકરો પ્રતીક ઉંમર: ૨૮ વર્ષ છે જેના લગ્ન ૨૦૦૮ માં જેમીનીબેન સાથે થયેલા છે. તેને મયૂરી ઉંમર: ૦૭ વર્ષ, ૮–મહિના નામે એક બાળકી છે અને બે નાના દીકરા દેવાંગ, ઉંમર: ૫ અને યુવરાજ, ઉંમર: ૪ છે. તે અમારી સાથે અમારા ઘરમાં રહે છે. મારો બીજો દીકરો કાર્તિક, ઉંમર: ૨૫ વર્ષ પરણેલો છે અને સૌથી નાનો દીકરો જીજ્ઞેશ, ઉંમર: ૨૪ તે પણ પરણેલો છે. મારા મોટા દીકરા પ્રતીકની ૦૭ વર્ષ અને ૮ મહિનાની દીકરી મયૂરી શાહપુર દરવાજા સામે આવેલી મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન અંગ્રેજી શાળામાં ધોરણ ૩ માં ભણે છે. તેનો શાળાનો સમય સવારે ૦૭:૩૦ થી બપોરે ૧૨:૩૦ નો છે.

તારીખ ૧૫/૦૯/૨૦૧૭ ના રોજ, માતા જેમીનીબેન મારા મોટા દીકરા પ્રતીકની ૦૭ વર્ષ અને ૮ મહિનાની દીકરી મયૂરીને દરવાજા પાસે આવેલી સિવિક સેન્ટરની મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન શાળામાં મુકવા ગઈ હતી. તેની માતા તેને શાળાએથી લઈને બપોરે આશરે ૧૨:૩૦ વાગ્યે ઘરે આવી હતી. તેની પાસે એક જ સ્કૂલ યુનિફોર્મ હોવાથી, અમે દરરોજ તેનો યુનિફોર્મ ધોતા હતા અને બીજા દિવસે તેનો ઉપયોગ કરતા હતા. સામાન્ય રીતે, તેની માતા શાળાએથી આવ્યા પછી તેનો યુનિફોર્મ ધોવે છે, પરંતુ યુનિફોર્મના આગળના ભાગે ડાઘ હોવાથી તેણે ગઈકાલે તે ધોયો ન હતો. તેની માતાએ આ વાત કોઈને જણાવી ન હતી. આજે તારીખ ૧૬/૦૯/૨૦૧૭ ના રોજ સવારે આશરે ૦૭:૩૦ વાગ્યે, મારા દીકરાની પત્ની જેમીનીએ મયૂરીને સ્કૂલ યુનિફોર્મ પહેરાવ્યો અને તેને શાળાએ મુકવા ગઈ. શનિવાર હોવાથી, મયૂરીની માતા તેને આશરે ૧૧:૩૦ વાગ્યે શાળાએથી લાવ્યા. જ્યારે તે શાળાએથી ઘરે આવી, ત્યારે યુનિફોર્મના શોર્ટ્સના બહારના ભાગે સફેદ ડાઘ જોવા મળ્યા હતા. છેલ્લા કેટલાક દિવસોથી મયૂરી ડરેલી જણાતી હતી અને રમવા માટે બહાર જતી ન હતી, તેથી મેં અને તેની માતા જેમીનીએ યુક્તિપૂર્વક તેની પૂછપરછ કરી. તેના પર તેણે અમને કહ્યું કે, "સુનીલ સર નામના શિક્ષક મને શાળાના ઉપરના માળે લઈ જતા હતા અને તેમણે અંદરથી દરવાજો બંધ કરી દીધો હતો અને મારી

ચોટલી ખેંચીને મને ધમકી આપી હતી. તે મારું પેન્ટી કઢાવી નાખતા અને મારી યોનિમાં આંગળી નાખતા. તેમણે તેમના પેન્ટની ઝીપ ખોલી અને તેમનું શિશ્ન બહાર કાઢ્યું. મને નીચે સુવડાવ્યા પછી, તે મારી ઉપર ચડી જતા." મયૂરીએ આવી હકીકત વર્ણવી તેથી અમને શંકા ગઈ અને અમે મયૂરીને અમારા કૌટુંબિક ડૉક્ટર નિતિનભાઈ પાઠક પાસે લઈ ગયા જેમનું ક્લિનિક મોઢવાડની પોળ સામે આવેલું છે. અમે તેમને ઉપરની ઘટના વિશે જણાવતા તેમણે અમને પોલીસ સ્ટેશનમાં ફરિયાદ કરવાની સલાહ આપી. તેથી, હું, મારા પતિ, મારો દીકરો પ્રતીક, તેની પત્ની જેમીનીબેન અને મયૂરી ભેગા મળીને ફરિયાદ કરવા આવ્યા છીએ. મારા દીકરાની પત્ની જેમીનીબેને સંમતિ આપી હોવાથી, હું બનાવ વખતે મયૂરીએ પહેરેલું સ્કૂલ યુનિફોર્મનું ડાઘવાળું પેન્ટી રજૂ કરું છું. ઉપર જણાવેલ શિક્ષક સુનીલભાઈ ડામોર સામે કાયદેસરની તપાસ શરૂ કરવા માટે મારી આ ફરિયાદ છે. મારા સાક્ષીઓ ફરિયાદમાં જણાવેલ વ્યક્તિઓ અને તપાસ દરમિયાન પ્રકાશમાં આવનાર વ્યક્તિઓ છે.

મારી આ ફરિયાદ મેં લખાવ્યા મુજબ સાચી અને બરાબર છે. મને મારી ફરિયાદની નકલ મળી છે.

સહી/– (સંગીતાબેન)

મારી સમક્ષ

(એચ.બી.વાઘેલા)
પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર,
શાહપુર પોલીસ સ્ટેશન,
અમદાવાદ શહેર.

૩. આમ, ઉપર ઉલ્લેખિત એફ.આઈ.આર. ની સાદી વાંચન પરથી જણાય છે કે અરજદાર–આરોપી શાહપુર દરવાજા, અમદાવાદ ખાતે આવેલી મ્યુનિસિપલ શાળામાં

મુખ્ય શિક્ષક તરીકે નોકરી કરે છે. અરજદાર સામેના આરોપો પ્રથમ માહિતી આપનારની પૌત્રી એટલે કે ભોગ બનનાર મયૂરી પ્રતીકભાઈ દતાણીયા, ઉંમર ૦૭ વર્ષ અને ૦૮ મહિના પર જાતીય હુમલો કરવાના છે. ભોગ બનનાર ઉપર દર્શાવેલ મ્યુનિસિપલ શાળામાં અભ્યાસ કરે છે, જેમાં અરજદાર–આરોપી મુખ્ય શિક્ષક છે.

૪.	એવું જણાય છે કે તપાસ દરમિયાન, તપાસ અધિકારીએ ભોગ બનનારનું નિવેદન પ્રશ્ન–જવાબના સ્વરૂપમાં નોંધ્યું હતું અને ભોગ બનનારના વર્ગખંડના સહાધ્યાયીઓના નિવેદનો પણ પ્રશ્ન–જવાબના સ્વરૂપમાં નોંધ્યા હતા. ભોગ બનનારના માતા–પિતાના નિવેદનો સહિત અન્ય વિવિધ નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. તપાસના અંતે, પોલીસે ઉપર દર્શાવેલ ગુનાઓ માટે ચાર્જશીટ ફાઈલ કરી હતી.

૫.	અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્ધાન વકીલ શ્રી. પોપટે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સ્પષ્ટપણે ખોટા છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે લિવિંગ સર્ટિફિકેટ અને શાળામાં ભોગ બનનારના પ્રવેશ અંગેના વિવાદને કારણે, ભોગ બનનારના દાદી અને માતા–પિતાએ બદલો લેવાના ઈરાદાથી અરજદાર – આરોપીને ખોટી રીતે ફસાવી દીધા છે. શ્રી. પોપટ રજૂઆત કરશે કે ભોગ બનનાર દ્ધારા જે આરોપ મૂકવામાં આવ્યો છે તેને તેના અન્ય વર્ગખંડના સહાધ્યાયીઓના નિવેદનોથી સમર્થન મળતું નથી.

૬. શ્રી. પોપટે ભારપૂર્વક રજૂઆત કરી કે તપાસ અધિકારી દ્ધારા પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્નોના ભોગ બનનાર દ્ધારા આપવામાં આવેલા જવાબો પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે તેને તેના પરિવારના સભ્યો દ્ધારા સંપૂર્ણ રીતે શીખવાડવામાં અને તૈયાર કરવામાં આવી હતી. શ્રી. પોપટે એક મહિલા કોન્સ્ટેબલ શાર્દાબેન રઘુભાઈ, બકલ નંબર ૧૬૪૬ ના એક

નિવેદન તરફ મારું ધ્યાન દોર્યું. શ્રી. પોપટે દાદીએ ભોગ બનનારને શીખવ્યું હતું અને દાદી દ્વારા આપવામાં આવેલા ઈશારા અને ચીમટીઓ પર ભોગ બનનારે પોલીસ અધિકારી દ્વારા પૂછવામાં આવેલા પ્રશ્નોના જવાબો આપ્યા હતા તેવા તેમના આરોપોને સમર્થન આપવા માટે આ નિવેદન પર આધાર રાખ્યો છે. શાર્દાબેન રઘુભાઈનું નિવેદન નીચે મુજબ છે:–

હું શાર્દાબેન રઘુભાઈ, અનામધારી મહિલા લોક રક્ષક, બકલ નંબર ૧૬૪૬, ફરજ–શાહપુર પોલીસ સ્ટેશન, અમદાવાદ શહેર. રૂબરૂ પૂછવામાં આવતા જણાવું છું કે શાહપુર પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાયેલ સીઆર નંબર આઈ–૧૧૩/૨૦૧૭ ના આઈપીસીની કલમ–૩૭૬, ૩૭૬(બી)(એફ) અને પોક્સો એક્ટની કલમ ૪, ૫(સી), એમ, ૬, ૮, ૯(એફ) અને ૧૦ હેઠળના ગુનાના સંબંધમાં, તારીખ ૧૬/૯/૨૦૧૭ ની રાત્રે ૨૦:૦૦ કલાકથી ૨૪:૦૦ કલાક સુધી ભોગ બનનાર મયૂરી, પ્રતીકભાઈ દત્તની દીકરી, ઉંમર ૭ વર્ષ ૮ મહિના, રહે. મકાન નંબર ૪/ઈ/૧૪૯૭, માસ્તરની ચાલી, શાહપુર સિવિક સેન્ટર સામે, શંકર ભુવન, શાહપુર અમદાવાદ શહેર પર નજર રાખવા માટે મારી ડેપ્યુટેશન સોંપવામાં આવી હતી. હું ભોગ બનનાર મયૂરીને ચાદી સાથે સરકારી વાહનમાં તબીબી પરીક્ષણ માટે લઈ ગઈ હતી અને તે છોકરીના દાદા–દાદી અને માતા–પિતા અને અન્ય એક મહિલા અમારી સાથે હતા. હું તેમના નામ જાણતી નથી. ટ્રોમા સેન્ટરમાં કેસ નોંધવામાં આવ્યો હતો અને સીએમઓએ તે છોકરીનું નિવેદન નોંધ્યું હતું. તે સમયે, હું અને તેના દાદી એકલા જ અંદર ગયા હતા અને તેને તેના દાદીના ખોળામાં બેસાડવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ, ડૉક્ટર ભોગ બનનારને તેના ગુપ્ત ભાગોના પરીક્ષણ માટે અલગ રૂમમાં લઈ ગયા. હું, તેના દાદી અને એક નર્સ ત્યાં હાજર હતા અને તે છોકરીએ બૂમો પાડવાનું શરૂ કરતા, પરીક્ષણો કરવામાં આવ્યા ન હતા અને તેને રૂમ નંબર ૪૦ માં મોકલવામાં આવી હતી અને મુખ્ય ડૉક્ટરને ફોન કરીને બોલાવવામાં

આવ્યા હતા. તે સમયે, અમે બધા લોબીમાં બેઠા હતા અને છોકરી તેની માતાના ખોળામાં સૂતી હતી. ત્યારબાદ, એક મહિલા ડૉક્ટર (ગાયનેક સ્પેશિયાલિસ્ટ) આવ્યા અને છોકરીને વોર્ડ નંબર બી/૩ માં લઈ જવામાં આવી અને તેને ત્યાં દાખલ કરવામાં આવી. તેને એક રૂમમાં લઈ જવામાં આવી, જ્યાં તે છોકરી, તેના દાદી, એક ડૉક્ટર અને એક નર્સ હતા અને છોકરીના ગુપ્ત ભાગોના પરીક્ષણો કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ, તેઓએ અમને જનરલ વોર્ડ બી/૩ માં બેડ આપ્યો અને તેના માતા-પિતા ત્યાં હાજર રહ્યા અને તેના દાદા-દાદી ત્યાંથી નીકળી ગયા. ત્યારબાદ, અમે ડૉક્ટર સાથે ટ્રોમા સેન્ટરમાં સીએમઓ પાસે ગયા, જ્યાં ડૉક્ટરે તેમના દ્વારા એકત્રિત કરવામાં આવેલા સેમ્પલ સોંપ્યા. ત્યારબાદ, અમે રૂમ નંબર ૪૦ માં ગયા અને સહી કરી અને બી/૩ માં પાછા આવ્યા. તે સમય દરમિયાન, ફરી એકવાર સીએમઓ તરફથી ફોન આવતા, હું ત્યાં ગઈ અને મને એકત્રિત કરાયેલા સેમ્પલનું સીલબંધ પાઉચ આપવામાં આવ્યું અને હું વોર્ડમાં પાછી આવી અને ત્યાં હાજર રહી. તારીખ ૧૭/૯/૨૦૧૭ ના રોજ સવારે આશરે ૮:૦૦ વાગ્યે, રિલીવર સવિતાબેન આવ્યા અને મને મુક્ત કરી અને મેં પોલીસ સ્ટેશનમાં સીલબંધ પાઉચ રજૂ કર્યું, જે પંચનામા વિગત મુજબ તમારા દ્વારા જપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું. ૧૭/૯/૨૦૧૭ ના રોજ, મારી ફરજ ૧૪:૦૦ કલાકથી ૨૦:૦૦ કલાક સુધીની હતી. તે સમય દરમિયાન, તે છોકરીના માતા-પિતા તેની સાથે હાજર હતા અને તે દિવસે, આશરે ૧૭:૩૦ વાગ્યે, તેના દાદા-દાદી આવ્યા હતા અને તેના દાદા જતા રહ્યા હતા. રાત્રે ૨૦:૦૦ વાગ્યા સુધી તેના માતા-પિતા અને તેના દાદી હાજર હતા. ૨૦:૦૦ વાગ્યે મારી ફરજ પૂરી થતાં, મારી રિલીવર સવિતાબેન આવ્યા અને મને મુક્ત કરી.

ત્યારબાદ, ૧૮/૯/૨૦૧૭ ના રોજ, મારી ફરજ સવારે ૮:૦૦ વાગ્યાથી ૧૪:૦૦ વાગ્યા સુધીની હતી. આ સમય દરમિયાન, જે ડૉક્ટરે તે છોકરીના પરીક્ષણો કર્યા હતા તે આવ્યા હતા અને તેમણે છોકરીને નિવેદન નોંધવા માટે બોલાવી હતી.

ડૉક્ટરે બનાવ અંગે છોકરીને પૂછપરછ કરીને નિવેદન નોંધ્યું હતું. તે સમયે, તેના દાદી છોકરીની બાજુમાં બેઠા હતા અને તેના દાદી મોં પર રૂમાલ બાંધવા અંગેનો ઈશારો કરી રહ્યા હતા અને તેઓ છોકરીને ચીમટી ભરવાના ઈશારા કરીને પણ બતાવી રહ્યા હતા. પાછળથી, થોડા સમય પછી, અન્ય એક મહિલા ડૉક્ટર આવ્યા. તેમણે છોકરીને પોતાના ખોળામાં બેસાડી અને તેની પૂછપરછ કરી. ત્યારબાદ, અમે બધા બેડ પાસે ગયા. ત્યારબાદ, છોકરીના બીજી વાર પરીક્ષણો કરવાના હોવાથી, અમે સ્પેશિયલ વોર્ડ એ/૪ માં ગયા. તે સમયે, તેના દાદી અને તેના માતા-પિતા અમારી સાથે આવ્યા હતા. તે જગ્યાએ, તેઓ પરીક્ષણો કરવા માટે છોકરીને એકલી લઈ ગયા. ત્યારબાદ, મારી રિલીવર સવિતાબેન ત્યાં આવ્યા અને મને મુક્ત કરી. ત્યારબાદ, તે જ દિવસે, હું રાત્રે ૨૦:૦૦ વાગ્યે સિવિલ હોસ્પિટલ ગઈ. અન્ય જનરલ વોર્ડમાં શિફ્ટ થવા માટે ડૉક્ટરને ફોન કર્યા પછી, છોકરીને જનરલ વોર્ડ બી/૩ માં શિફ્ટ કરવામાં આવી હતી. થોડો સમય વિત્યા પછી, ડૉક્ટર ત્યાં આવ્યા અને જણાવ્યું કે તમારે સ્પેશિયલ વોર્ડમાં જ રહેવું પડશે. પરંતુ, તેના દાદી અને માતા-પિતાએ ત્યાં રહેવાની ના પાડી. તેથી, ડૉક્ટરે મને બોલાવી અને જણાવ્યું કે આ છોકરીને દવા આપ્યા પછી, તેણે એક કલાક માટે માત્ર સ્પેશિયલ વોર્ડમાં જ રહેવું પડશે. તેથી, જો તે જનરલ વોર્ડમાં રહે અને તેને કંઈ થાય, તો તેના માટે તમે જવાબદાર રહેશો. ત્યારબાદ, ડૉક્ટર અને મેં આ અંગે પી.આઈ.ને જાણ કરી. તેમણે પણ મને ડૉક્ટરની સૂચનાનું પાલન કરવા કહ્યું. તેથી, છોકરીના પિતા દ્વારા પુરુષ કોન્સ્ટેબલની માંગણી કરવામાં આવી અને એક કોન્સ્ટેબલ મોકલવા માટે કહેવામાં આવ્યું. તેમ છતાં, છોકરી અને તેના દાદીએ ડૉક્ટરની સૂચના માનવાની ના પાડી. તેથી, જો તેઓ જનરલ વોર્ડમાં રહેવા માંગતા હોય તો મેં તેમને લેખિતમાં આપવા કહ્યું. તેના પરિણામે, તેના પિતા તેને સ્પેશિયલ વોર્ડમાં લઈ ગયા, જોકે તેની માતા અને દાદી શિફ્ટ થવાની ના પાડી રહ્યા હતા. ત્યાં, તેને ફાળવવામાં આવેલા બેડ પર સુવડાવવામાં આવી. તેના દાદી બહાર સૂતા હતા અને તેની માતા અને હું ત્યાં હાજર હતા. ત્યારબાદ,

૧૯/૦૯/૨૦૧૭ ના રોજ, સવારે ૦૮:૦૦ વાગ્યે, રિલીવર સવિતાબેન દ્વારા મને મુક્ત કરવામાં આવી.

ત્યારબાદ, ૧૪:૦૦ વાગ્યે, રિલીવર સવિતાબેન તેને ચામડીના ટેસ્ટ માટે જે જગ્યાએ લઈ ગયા હતા ત્યાં હું ગઈ અને ત્યાં, મેં સવિતાબેનને મુક્ત કર્યા. તે સમયે, તેની સાથે છોકરીના દાદી અને માતા હતા. ત્યાંથી, ડૉક્ટર દ્વારા અમને પ્લાસ્ટિક સર્જરી વિભાગમાં મોકલવામાં આવ્યા. ત્યાં, ડૉક્ટરે સારવારના કેસ પેપરમાં લખ્યું અને પછી, અમે વોર્ડ નંબર બી/૩ માં પાછા ફર્યા.

સાંજે ડૉક્ટર દ્વારા હોસ્પિટલમાંથી રજા આપવામાં આવતા, ભોગ બનનાર છોકરી, તેના દાદી અને કાકી ખાનગી વાહનમાં મ્યુનિસિપલ ગુજરાતી સ્કૂલ, નંબર ૫–૬, શાહપુર ગયા. ત્યાં, ડબલ્યુ.પી.એસ.આઈ. એસ.ડી.મહેતા, પૂજાબેન – કાઉન્સેલર, ડિસ્ટ્રિક્ટ ચાઇલ્ડ પ્રોટેક્શન યુનિટ, કૈલાશબેન – અગ્રણી મહિલા નાગરિક, વિડીયોગ્રાફર, બે પંચો અને તમે પોતે હાજર હતા. ત્યારબાદ, ડબલ્યુ.પી.એસ.આઈ. એસ.ડી.મહેતા અને પૂજાબેન કાઉન્સેલર, ડિસ્ટ્રિક્ટ ચાઇલ્ડ પ્રોટેક્શન યુનિટ દ્વારા છોકરીની પૂછપરછ કરવામાં આવી અને પછી, વિડીયોગ્રાફી દ્વારા તેનું નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું. ગુનાની જગ્યાનું પંચનામું પણ કરવામાં આવ્યું હતું અને તેની વિડીયોગ્રાફી કરવામાં આવી હતી. દરમિયાન, ભોગ બનનારના દાદી સંગીતાબેન ત્યાં આવી પહોંચ્યા અને મોટેથી બોલવા લાગ્યા અને તેના પરિણામે, ભોગ બનનારની માતા પણ મોટેથી બોલવા લાગી અને ભોગ બનનાર છોકરી રોવા લાગી. તેથી, તે ભોગ બનનાર છોકરીના માતા–પિતા ત્યાં હાજર હોવાથી, તેઓને ભોગ બનનાર છોકરી મયૂરીનો સલામત કબજો આપવામાં આવ્યો હતો.

તેથી, મેં લખાવ્યા મુજબ ઉપર જણાવેલ હકીકતો સાચી અને બરાબર છે.

મારી સમક્ષ,

(સહી/–) (અવાચ્ય)

પોલીસ ઈન્સ્પેક્ટર,

શાહપુર પોલીસ સ્ટેશન,

અમદાવાદ શહેર.

૭. ઉપર ઉલ્લેખિત આવા સંજોગોમાં, અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી. પોપટે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારની તરફેણમાં વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે અને અરજદારને નિયમિત જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવે.

૮. બીજી તરફ, સામેવાળા – રાજ્ય વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એ.પી.પી. મિ. રાકેશ પટેલ દ્વારા આ અરજીનો સખત વિરોધ કરવામાં આવ્યો છે. વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદાર – આરોપી સામે પ્રથમ દર્શનીય કેસ કરતાં પણ વધુ કેસ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ભોગ બનનાર અને તેના પરિવારના સભ્યોના નિવેદનો અરજદાર સામે પ્રથમ દર્શનીય કેસ કરતાં વધુ ખુલાસો કરે છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે આ તબક્કે ભોગ બનનારની સત્યતા પર શંકા કરવા માટે કે તેને અવિશ્વસનીય માનવા માટે કોઈ સારું કારણ નથી. વિદ્વાન એ.પી.પી. રજૂઆત કરશે કે ગુનો ખૂબ ગંભીર છે અને તેને ધ્યાનમાં રાખીને, અરજદાર–આરોપીની તરફેણમાં વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ નહીં. વિદ્વાન એ.પી.પી. મિ. રાકેશ પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે આ અરજીમાં કોઈ મેરિટ ન હોવાથી તેને ફગાવી દેવામાં આવે.

૯. પક્ષકારો વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલને સાંભળ્યા પછી અને રેકોર્ડ પરની સામગ્રી વિચારણામાં લીધા પછી, મારી વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો એકમાત્ર પ્રશ્ન એ છે કે શું અરજદાર – આરોપીને ટ્રાયલ (કેસની સુનાવણી) પેન્ડિંગ હોય તે દરમિયાન જામીન પર મુક્ત કરવા જોઈએ કે નહીં.

૧૦.	જો હું આરોપોને જેવા છે તેવા સ્વીકારું, તો પ્રથમ દર્શનીય રીતે, એ ચોક્કસપણે કહી શકાય કે અરજદાર – આરોપી ગુનામાં સંકળાયેલો છે. આરોપોના સ્વરૂપને અને મારા મનમાં ઊભી થયેલી ગંભીર શંકાને ધ્યાનમાં રાખીને, ખાસ કરીને, ભોગ બનનારના માતા–પિતા અને વર્ગખંડના સહાધ્યાયીઓના નિવેદનો વાંચ્યા પછી, મેં જામીન માટેની માંગણી હોવા છતાં આ બાબતને ઝીણવટપૂર્વક જોવાનું યોગ્ય માન્યું. ગુનો ગમે તેટલો ગંભીર હોય તો પણ, પ્રોસિક્યુશન (ફરિયાદ પક્ષ) સાચું છે કે નહીં તે જોવાની કોર્ટની ફરજ છે. ઉપર ઉલ્લેખિત આવા સંજોગોમાં, મેં તારીખ ૨૩/૦૩/૨૦૧૮ ના રોજ નીચે મુજબનો આદેશ પસાર કરવાનું યોગ્ય માન્યું.

૧.	આ શાહપુર પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લો: અમદાવાદ ખાતે નોંધાયેલ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ આઈ–સીઆર નંબર ૧૧૩ / ૨૦૧૭ ના આઈપીસીની કલમ ૩૭૬(૨)(એફ) અને ૩૭૬(૨)(આઈ) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાના સંબંધમાં જામીન માટેની અરજી છે. આ એફઆઈઆર પોક્સો એક્ટની કલમ ૪, ૫(સી)(એફ)(એમ), ૬, ૮, ૯(સી)(એફ)(એમ) અને ૧૦ હેઠળના ગુના માટે પણ નોંધવામાં આવી છે.

૨.	મારી સમક્ષના અરજદાર આરોપી એક શિક્ષક છે. ભોગ બનનાર સાત વર્ષની બાળકી છે જે શાળામાં અભ્યાસ કરે છે જેમાં અરજદાર શિક્ષક છે. તપાસ પૂરી થઈ ગઈ છે. ચાર્જશીટ ફાઈલ કરવામાં આવી છે.

૩.	આ બાબત આજે થોડા સમય માટે સાંભળવામાં આવી છે. કેસની વિશિષ્ટ હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાનમાં રાખીને, મેં તપાસ અધિકારીને, જેઓ આજે કોર્ટમાં હાજર છે, અરજદાર આરોપીના કેટલાક વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણો, જેમ કે લાઈ ડિટેક્શન , બ્રેઈન મેપિંગ, નાર્કો એનાલિસિસ વગેરે કરાવવા માટે સૂચન કર્યું છે.

૪. અરજદાર વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી. પોપટે રજૂઆત કરી હતી કે તેમના અસીલ આવા વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણો કરાવવા માટે તેમની સંમતિ આપવા તૈયાર થયા છે.

૫. તપાસ અધિકારીને આ અંગે વહેલી તકે પગલાં લેવા અને પરીક્ષણની તારીખથી ૧૫ દિવસના સમયગાળાની અંદર ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાંથી પરીક્ષણોના યોગ્ય અહેવાલો મેળવવામાં આવે તે જોવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૬. આ જામીન અરજી છે અને ચાર્જશીટ પણ ફાઈલ થઈ ગઈ છે તે હકીકતને ધ્યાનમાં રાખીને, સ્ટેટ ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીને આ ચોક્કસ બાબતને સર્વોચ્ચ પ્રાથમિકતા આપવા અને બે અઠવાડિયાની અંદર અહેવાલો તૈયાર થાય તે જોવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૭. આ બાબતને તારીખ ૧૦.૦૪.૨૦૧૮ ના રોજ બોર્ડમાં સૌથી ઉપર મુકવી. તે દિવસે, તપાસ અધિકારી ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીના અહેવાલો સાથે હાજર રહેશે. કાયદા અનુસાર જરૂરી કાર્યવાહી વહેલી તકે કરવામાં આવે.

૮. આગળ મોકલવા માટે વિદ્વાન એ.પી.પી. મિ. રાકેશ પટેલને આ આદેશની નકલ પૂરી પાડવામાં આવે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી. પોપટે સ્પષ્ટતા કરી હતી કે તેમને અરજદારના સસરા દ્વારા સૂચના આપવામાં આવી રહી છે. સસરાએ અરજદાર સાથે વાત કરી હતી અને અરજદારે વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણો કરાવવા માટે તેમની સંમતિ આપી દીધી છે.
પ્રત્યક્ષ બજવણીની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

૧૧. આ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા ઉપર ઉલ્લેખિત આદેશને અનુસરીને,

અરજદાર – આરોપીને ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી, ગાંધીનગર ખાતે નીચેના ત્રણ પરીક્ષણો કરાવવામાં આવ્યા હતા.:–

(૧) લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટ.

(૨) પી–૩૦૦ ટેસ્ટ અથવા બ્રેઈન મેપિંગ ટેસ્ટ.

(૩) નાર્કો એનાલિસિસ ટેસ્ટ.

(૧) લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટ : જૂઠું પકડવા માટે પોલિગ્રાફનો ઉપયોગ કરવાનો વિચાર ઓગણીસમી સદીના અંતમાં ઉદ્ભવ્યો હતો. વીસમી સદીમાં મુખ્ય તકનીકી પ્રગતિ હોવા છતાં, પોલિગ્રાફ તેની શોધ પછી ખૂબ ઓછો વિકસિત થયો છે. પોલિગ્રાફ એ ધારણા હેઠળ કામ કરે છે કે ચોક્કસ માપી શકાય તેવા શારીરિક ફેરફારો દ્વારા જૂઠું પકડી શકાય છે, આ સિદ્ધાંત ૧૦૦ કરતાં વધુ વર્ષો પહેલા પ્રસ્તાવિત કરવામાં આવ્યો હતો. ૧૯૨૦ ના દાયકામાં પોલિગ્રાફ્સમાં માપવામાં આવેલા ત્રણ શારીરિક વેક્ટર્સ (૧) કાર્ડિયોવેસ્ક્યુલર (હૃદય અને રક્તવાહિની), (૨) શ્વસન અને (૩) પરસેવાની પ્રવૃત્તિઓ હજી પણ આધુનિક પોલિગ્રાફ્સ દ્વારા માપવામાં આવે છે. જો કે પોલિગ્રાફનો હજી પણ વ્યાપકપણે ઉપયોગ થાય છે, તેમ છતાં ટીકાકારો પરીક્ષણમાં સામેલ આત્મલક્ષીતાને કારણે તેની ચોકસાઈ પર સવાલ ઉઠાવે છે. તાજેતરની તકનીકી સિદ્ધિઓએ જૂઠું પકડવા માટે નવા મશીનો બનાવ્યા છે. જો કે, આમાંની ઘણી નવી તકનીકો હજી પણ શંકાસ્પદ ધારણાઓ હેઠળ કાર્ય કરતી હોવાથી, તેઓ હજી પણ ભૂલ અને ખોટા અર્થઘટન માટે સંવેદનશીલ છે.

નવી તકનીકો છે જેનો ઉપયોગ જૂઠું પકડવા માટે થઈ શકે છે. એક ફેસિયલ થર્મલ ઈમેજિંગ છે, જે એક એવી તકનીક છે જે ચહેરાના રક્ત પ્રવાહનો નકશો બનાવે છે. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ જૂઠું બોલે છે, ત્યારે તે ઘણીવાર ચિંતિત થઈ જાય છે અને આંખોની આસપાસના વિસ્તારોમાં વધુ પડતો રક્ત પ્રવાહ વહે છે. આ રક્ત પ્રવાહને થર્મલ

ઈમેજિંગ સ્ક્રીનર દ્વારા શોધી શકાય છે. જૂઠું બોલવાની ચિંતા સાથે સંકળાયેલા હોવાનું માનવામાં આવતા સ્નાયુબદ્ધ, રક્ત પરિભ્રમણ અને અન્ય શારીરિક ફેરફારોને શોધવા માટે લેઝર વિકસાવવામાં આવ્યા છે. કેટલાક કમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામ્સ વક્તાના અવાજ અને ટોન (ટોન) નું વિશ્લેષણ કરીને જૂઠું પકડવાની ક્ષમતાનો દાવો કરે છે. તેમના શોધકોના જણાવ્યા મુજબ, "જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ જૂઠું બોલે છે, ત્યારે ચેતાઓની અનૈચ્છિક દખલગીરીને કારણે સ્વરતંતુઓ વિકૃત અવાજનું તરંગ ઉત્પન્ન કરે છે, એટલે કે એક આવર્તન સ્તર જે તે જ વ્યક્તિ સાચું બોલતી વખતે ઉત્પન્ન કરે છે તેના કરતાં અલગ હોય છે". એક કંપનીએ લાઈ–ડિટેક્ટીંગ કીબોર્ડ પણ વિકસાવ્યું છે, જેનો દાવો છે કે જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ કમ્પ્યુટરમાં ટાઈપ કરે છે ત્યારે ટાઈપિંગ પેટર્નનું વિશ્લેષણ કરીને, આંગળીના ટેરવામાં ભેજ અનુભવીને, શરીરની ગરમી નોંધીને અને જ્યારે તેઓ કીબોર્ડ પર કી દબાવતા હતા ત્યારે આંગળીઓ કેટલી ઝડપથી વધી રહી હતી તેનું નિરીક્ષણ કરીને જૂઠું પકડી શકે છે.

પરીક્ષક દ્વારા આત્મલક્ષી નિર્ણયના બદલે કમ્પ્યુટર્સ દ્વારા જથ્થાત્મક વિશ્લેષણને કારણે આમાંની કેટલીક પદ્ધતિઓ આધુનિક પોલિગ્રાફ્સ કરતાં વધુ સચોટ હોઈ શકે છે. જો કે, આ તમામ તકનીકો હજી પણ એ ધારણા પર આધારિત છે કે જૂઠું બોલવું એ ચોક્કસ શારીરિક ફેરફારો સાથે સંકળાયેલું છે. આ તકનીકો શારીરિક પરિસ્થિતિઓમાં ફેરફારોની ઓળખ તરફ નિર્દેશિત કરવામાં આવી હતી જે જૂઠું બોલવાનું સીધું પરિણામ હોઈ પણ શકે અને ન પણ હોઈ શકે.

ખૂબ જ તાજેતરમાં, સંશોધકોએ શોધ્યું છે કે મગજના ચોક્કસ વિસ્તારો જૂઠું બોલતી વખતે અનન્ય પ્રવૃત્તિ દર્શાવે છે. રસપ્રદ વાત એ છે કે, આમાંનો એક વિસ્તાર, એન્ટેરિયર સિંગ્યુલેટ કોર્ટેક્સ, એક એવો વિસ્તાર છે જે સંઘર્ષના નિરીક્ષણ તેમજ ધ્યાન અને પ્રતિભાવ અવરોધ સાથે જોડાયેલો છે. આ એ વિચાર સાથે સુસંગત છે કે જૂઠું

બોલવાથી મગજમાં જૂઠ અને સત્ય વચ્ચે સંઘર્ષ થાય છે. વધેલી પ્રવૃત્તિ ફંક્શનલ મેગ્નેટિક રેઝોનન્સ ઈમેજિંગ (fMRI) દ્વારા શોધી શકાય છે, જે મગજના રક્ત પ્રવાહ અને ચયાપચયના દરમાં ફેરફારોની ઓળખ કરીને મગજની પ્રવૃત્તિ નોંધે છે [આરએસ સ્લોટનિક "ડાયોજીનેસિસ ન્યુ લેમ્પો" અમેરિકન સાયન્ટિસ્ટ].

લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટ એ એક એવું પરીક્ષણ છે જે નિષ્ણાત દ્વારા જે વ્યક્તિની પૂછપરછ કરવામાં આવે છે તેના શરીર સાથે જોડાયેલા વિવિંધ પ્રોબ્સ દ્વારા હાથ ધરવામા આવે છે. હૃદયના ધબકારા, ચામડીની વાહકતા માપવામાં આવે છે. આ પરીક્ષણનો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે જ્યારે લોકો જૂઠું બોલે છે ત્યારે તેઓ જૂઠું બોલવા વિશે માપી શકાય તેટલા ગભરાયેલા પણ થાય છે. હૃદયના ધબકારા વધે છે, બ્લડ પ્રેશર વધે છે, શ્વાસ લેવાની લય બદલાય છે, પરસેવો વધે છે, વગેરે. આ શારીરિક લાક્ષણિકતા માટે એક મૂળભૂત સ્તર વિષયને એવા પ્રશ્નો પૂછીને સ્થાપિત કરવામાં આવે છે જેના જવાબો તપાસકર્તા જાણે છે. સત્યતા માટે બેઝ લાઈનમાંથી વિચલનને જૂઠના સંકેત તરીકે લેવામાં આવે છે. અહીં, તેથી શરીર પર કોઈ સીધું આક્રમણ થતું નથી. આ પરીક્ષણમાં પોલિગ્રાફ લેવામાં આવે છે જે આ પ્રતિક્રિયા આપે છે અને નિષ્ણાત પછી કોર્ટમાં આ પ્રતિક્રિયાઓ સમજાવશે જે પોલિગ્રાફનું તેમનું રીડિંગ હશે જેના પરથી તેમના તારણો નીકળશે જે જજ દ્વારા નિવેદન અને તેના પર ઉઠાવાયેલા વાંધાઓની કદર કરીને સ્વીકારવામાં આવશે કે નહીં સ્વીકારવામાં આવે. આ કેસમાં સાક્ષી પ્રશ્નોના જવાબ આપી શકે છે અથવા ના પણ આપી શકે છે. જો અને જ્યારે પ્રસંગ ઉપસ્થિત થાય ત્યારે પુરાવા તરીકે ટેન્ડર રજૂ કરવા માંગતા પોલિગ્રાફ વિશ્લેષણ પર નોંધાયેલા પ્રશ્નોના તેમના જવાબોનો પ્રતિભાવ.

(૨) બ્રેઈન મેપિંગ અથવા P–૩૦૦ ટેસ્ટ:– બ્રેઈન મેપિંગના આ પરીક્ષણમાં શકમંદ વ્યક્તિ કોઈ માહિતી છુપાવી રહ્યો છે કે કેમ તે શોધવા માટે પ્રથમ તેનો ઈન્ટરવ્યુ લેવામાં આવે છે અને પૂછપરછ કરવામાં આવે છે. સંકળાયેલી યાદશક્તિ માટે મગજનું

સક્રિયકરણ વિષયને શબ્દોની યાદી રજૂ કરીને હાથ ધરવામાં આવે છે. બ્રેઈન મેપિંગ ટેસ્ટ માટે વપરાતી યાદીમાં ત્રણ પ્રકારના શબ્દો હોય છે, ભાગ ૧ માં તટસ્થ શબ્દો હોય છે, જેને કેસ સાથે કોઈ સીધો સંબંધ નથી. ભાગ ૨ માં કેસ સાથે સીધા સંબંધિત પ્રોબ શબ્દો અને છુપાયેલી માહિતી કાઢવા માટેના શકમંદો હોય છે, જે કેસ સાથે સંબંધિત ઘટનાઓના ક્રમ દરમિયાન તમામ શકમંદોને જાણવાની તક મળી હતી. પછી ભાગ ૩ આવે છે જેમાં ટાર્ગેટ હોય છે, જે પ્રથમ બે ભાગનો હિસ્સો નથી. આ ભાગના શબ્દો ખાનગી તારણો પર આધારિત છે જે શકમંદ જાણતો નથી. આ પરીક્ષણનું રેકોર્ડિંગ ૩૨ ચેનલ EEG–ERP ન્યુરો સ્કેન કૉર્ડિંગ સિસ્ટમ દ્વારા પ્રતિભાવ મેળવીને કરવામાં આવે છે. તે શકમંદને બેસવા અને તેની આંખો બંધ કરવા કહીને હાથ ધરવામાં આવે છે. ૩૨ ચેનલ ઈલેક્ટ્રોડ્સ આંતરિક સિસ્ટમ અનુસાર મૂકવામાં આવે છે, અને આ પરીક્ષણ બે વાર કરતી વખતે ૩૨ અલગ ઈલેક્ટ્રોડ્સ સીધા ખોપરી ઉપર મૂકવામાં આવે છે જેમાં દરેક શબ્દને ત્રણ ભાગમાં યાદચ્છિક રીતે રજૂ કરવામાં આવે છે. શકમંદને શાંત રહેવા અને શ્રાવ્ય મોડમાં રજૂ કરાયેલા શબ્દો સાંભળવાની સૂચના આપવામાં આવે છે. આ પરીક્ષણ સાક્ષી પાસેથી કોઈ મૌખિક જવાબની અપેક્ષા રાખતું નથી. પરીક્ષણ હાથ ધર્યા પછી નિષ્ણાતો દ્વારા દોરવામાં આવેલ તારણ સંબંધિત વિષય વિશેની જાણકારી ધરાવવાનું સૂચવે છે જે તપાસ અને પુરાવા એકત્રિત કરવામાં મદદરૂપ થાય છે. આ કેસમાં તે શબ્દના સામાન્ય અર્થમાં શરીરનું સીધું ઉલ્લંઘન નથી હાથ ધરવામાં આવે છે. એ જોવા મળશે કે આવા પરીક્ષણના અંતે જે પ્રાપ્ત થાય છે તે એ હકીકતનું સૂચન છે કે આરોપી અથવા શકમંદ પાસે તે વિષય વિશે જાણકારી છે અથવા તે જ્ઞાન ધરાવે છે જેના પર તેને પ્રશ્ન કરવામાં આવ્યો હતો. અહીં સાક્ષી તરફથી કોઈ મૌખિક જવાબ મળતો નથી. વ્યક્તિના શરીરને સ્પર્શ કરવા સિવાય આ બંનેમાં શબ્દના સામાન્ય અર્થમાં શરીર પર આક્રમણ સામેલ નથી.

(૩) નાર્કો એનાલિસિસ ટેસ્ટ:– આ ૩૦૦૦ મિલી નિસ્યંદિત પાણીમાં ઓગાળેલા ૩

ગ્રામ સોડિયમ પેન્ટાથોલનું ઈન્જેક્શન આપીને હાથ ધરવામાં આવે છે અને એનેસ્થેટિસ્ટની મદદથી ત્રણ કલાકના સમયગાળા દરમિયાન ૧૦% ડેક્સ્ટ્રોઝ સાથે નસમાં આ દ્રાવણ આપવામાં આવે છે. સ્પષ્ટપણે આ પરીક્ષણમાં શરીર પર કંઈક આક્રમણ થાય છે. આપવાનો દર એટલો નિયંત્રિત હોય છે કે શકમંદને ધીમે ધીમે સંમોહન નિદ્રાની સ્થિતિમાં લઈ જવાય છે. સમગ્ર પરીક્ષણ પ્રક્રિયા દરમિયાન ઈસીજી અને બ્લડ પ્રેશરનું સતત નિરીક્ષણ કરવામાં આવે છે. સંમોહન નિદ્રા દરમિયાન થયેલા ખુલાસાઓ વિડીયો અને ઓડીયો કેસેટ બંનેમાં રેકોર્ડ કરવામાં આવે છે. દવાની પૂછપરછ દરમિયાન અસ્પષ્ટતા ઘટાડવા માટે પ્રશ્નો કાળજીપૂર્વક ડિઝાઇન કરવામાં આવે છે અને સતત પુનરાવર્તિત કરવામાં આવે છે. નાર્કો પરીક્ષણ પૂરું થયા પછી શકમંદને ૨૩ કલાક માટે આરામ કરવા દેવામાં આવે છે. નિષ્ણાતો દ્વારા તૈયાર કરાયેલ અહેવાલ પુરાવા એકત્રિત કરવાની પ્રક્રિયામાં ઉપયોગી છે.

૧૨. સુપ્રીમ કોર્ટે સેલ્વી અને અન્ય વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય; ૨૦૧૦ (૭) એસસીસી ૨૬૩ ના કેસમાં ત્રણ વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણો એટલે કે (i) નાર્કો એનાલિસિસ; (ii) પોલિગ્રાફ ટેસ્ટ (લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટ) અને (iii) બીઈએપી (બ્રેઈન ઈલેક્ટ્રિકલ એક્ટિવેશન પ્રોફાઈલ) ટેસ્ટની કાયદેસરતા પર વિચારણા કરી હતી. આ ત્રણ વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણોની કાયદેસરતાને અન્ય બાબતોની સાથે આ આધારો પર પડકારવામાં આવી હતી કે આરોપીને તે પરીક્ષણો કરાવવાનો આદેશ આપવાથી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૦ અને ૨૧ હેઠળ અને સી.આર.પી.સી. ની કલમ ૧૬૧(૨) હેઠળ આરોપીને ખાતરી આપેલા અધિકારોનું ઉલ્લંઘન થાય છે. એ નિર્વિવાદ છે કે નાર્કોએનાલિસિસ ટેસ્ટ કરવા માટે પરીક્ષણના વિષયને સોડિયમ પેન્ટોથલનું નસમાં ઈન્જેક્શન આપવામાં આવશે અને જેના કારણે પરીક્ષણનો વિષય સંમોહન નિદ્રામાં જાય છે. પોલિગ્રાફ ટેસ્ટમાં, શારીરિક પ્રતિક્રિયાઓ માપતા પહેલા કાર્ડિયોગ્રાફ્સ, ન્યુમોગ્રાફ્સ, કાર્ડિયોકફ્સ, સંવેદનશીલ

ઈલેક્ટ્રોડ્સ વગેરે જેવા કેટલાક સાધનો વિષયના શરીર સાથે જોડવામાં આવશે. BEAP ટેસ્ટમાં, વિષયના મગજમાંથી નીકળતા વિદ્યુત તરંગો તેની ખોપરી ઉપર ઈલેક્ટ્રોડ્સ જોડીને નોંધવામાં આવશે. તેથી, ત્રણેય પરીક્ષણોના સ્વરૂપને ધ્યાનમાં રાખીને, સુપ્રીમ કોર્ટે સદર તકનીકો/પરીક્ષણો હાથ ધરવામાં સામેલ તમામ તકનીકી પ્રક્રિયાઓ અને કાનૂની સ્થિતિ અંગે ખૂબ જ વિસ્તૃત વિચારણા કર્યા પછી નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

રાષ્ટ્રીય માનવ અધિકાર આયોગે ૨૦૦૦ માં આરોપી પર પોલિગ્રાફ ટેસ્ટ (લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટ) ના સંચાલન માટેની માર્ગદર્શિકા પ્રકાશિત કરી હતી. આ માર્ગદર્શિકાઓનું ચુસ્તપણે પાલન કરવું જોઈએ અને નાર્કોએનાલિસિસ તકનીક અને બ્રેઈન ઈલેક્ટ્રિકલ એક્ટિવેશન પ્રોફાઈલ ટેસ્ટ કરવા માટે સમાન સલામતીના ઉપાયો અપનાવવા જોઈએ. આ માર્ગદર્શિકાઓનું લખાણ નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યું છે:

(i) આરોપીની સંમતિના આધારે સિવાય કોઈ લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટ લેવો જોઈએ નહીં. આરોપીને એવો વિકલ્પ આપવો જોઈએ કે શું તે આવો ટેસ્ટ લેવા ઈચ્છે છે કે નહીં.

(ii) જો આરોપી લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટ માટે સ્વૈચ્છિક રીતે તૈયાર થાય છે, તો તેને વકીલ સુધી પહોંચ આપવી જોઈએ અને પોલીસ અને તેના વકીલ દ્વારા તેને આવા પરીક્ષણના શારીરિક, ભાવનાત્મક અને કાનૂની અસરો સમજાવવી જોઈએ.

(iii) સંમતિ જ્યુડિશિયલ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ નોંધવી જોઈએ.

(iv) મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ સુનાવણી દરમિયાન, સંમત થયેલી હોવાનો આરોપ ધરાવતી વ્યક્તિનું વકીલ દ્વારા યોગ્ય રીતે પ્રતિનિધિત્વ થવું જોઈએ.

(v) સુનાવણી વખતે, પ્રશ્ન હેઠળની વ્યક્તિને સ્પષ્ટ શબ્દોમાં એ પણ કહેવું જોઈએ કે જે નિવેદન કરવામાં આવ્યું છે તે મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ કબૂલાતનું નિવેદન રહેશે નહીં પરંતુ પોલીસને આપેલા નિવેદનનો દરજ્જો ધરાવશે.

(vi) મેજિસ્ટ્રેટ અટકાયતના સમયગાળા અને પૂછપરછના સ્વરૂપ સહિત અટકાયત

સંબંધિત તમામ પરિબળો પર વિચાર કરશે.

(vii) લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટનું વાસ્તવિક રેકોર્ડિંગ એક સ્વતંત્ર એજન્સી (જેમ કે હોસ્પિટલ) દ્વારા કરવામાં આવશે અને વકીલની હાજરીમાં હાથ ધરવામાં આવશે.

(viii) પ્રાપ્ત થયેલી માહિતીની રીતનું સંપૂર્ણ તબીબી અને તથ્યપૂર્ણ વર્ણન રેકોર્ડ પર લેવું આવશ્યક છે.

૧૩. વર્તમાન કેસમાં તે આરોપી છે, જેણે પોતાની મુક્ત મરજી અને ઈચ્છાથી ઉપર ઉલ્લેખિત ત્રણ વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણો કરાવવા માટે સંમતિ આપી હતી, કારણ કે તેના જણાવ્યા મુજબ, તે તદ્દન નિર્દોષ છે અને આક્ષેપિત ગુનામાં ખોટી રીતે સંકળાયેલો છે. આરોપીએ ત્રણ પરીક્ષણો કરાવવાના હેતુ માટે પોતાની સંમતિ આપી હતી જેથી તે પ્રથમ દર્શનીય રીતે સ્થાપિત કરી શકે કે તે નિર્દોષ છે અને તેણે સગીર વયની છોકરી પર જાતીય હુમલાનો કોઈ ગુનો કર્યો નથી.

૧૪. ઉપરોક્ત સંદર્ભમાં, સેલ્વી (સુપ્રા) ના કેસમાં ચુકાદાનો પૅરેગ્રાફ ૧૨૧ સુસંગત છે. પૅરેગ્રાફ ૧૨૧ નીચે મુજબ કાઢવામાં આવ્યો છે:

૧૨૧. લઘુમતી અભિપ્રાય પણ આ મુદ્દા પર બહુમતીના તારણ સાથે સહમત થયો હતો કારણ કે દાસ ગુપ્તા, જસ્ટિસે પૃષ્ઠ ૪૭ પર ઠરાવ્યું હતું:

"કલમ ૨૭ જોગવાઈ કરે છે કે જ્યારે પોલીસ અધિકારીની કસ્ટડીમાં રહેલી કોઈ ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ પાસેથી મળેલી માહિતીના પરિણામે કોઈ હકીકત શોધાયાનું દર્શાવવામાં આવે, ત્યારે માહિતીનો એટલો ભાગ, પછી તે કબૂલાત સમાન હોય કે ન હોય, જે તેનાથી શોધાયેલી હકીકત સાથે સ્પષ્ટપણે સંબંધિત હોય, તે સાબિત કરી શકાય છે. એ બાબતે વિવાદ થઈ શકે નહીં કે આવી માહિતી આપીને આરોપી પુરાવા પૂરા પાડે છે, અને તેથી

તપાસ દરમિયાન તે 'સાક્ષી' છે. જો કે, જ્યાં સુધી તેને માહિતી આપવા માટે 'મજબૂર' કરવામાં ન આવે ત્યાં સુધી તેને સાક્ષી બનવા માટે 'મજબૂર' કરાયો હોવાનું કહી શકાય નહીં; અને તેથી અનુચ્છેદ ૨૦(૩) નું ઉલ્લંઘન થતું નથી.

જો કે, પોલીસ અધિકારીની કસ્ટડીમાં રહેલી આરોપી વ્યક્તિ પાસેથી માહિતી મેળવવામાં મજબૂરી સહજ નથી. એવા કેસો હોઈ શકે છે જ્યાં કસ્ટડીમાં રહેલા આરોપીને કલમ ૨૭ હેઠળ સાબિત કરવા માટે પાછળથી માંગવામાં આવેલી માહિતી આપવા માટે મજબૂર કરવામાં આવે છે. અન્ય કેસો હશે જ્યાં આરોપી કોઈ મજબૂરી વગર માહિતી આપે છે. જ્યાં આરોપીને માહિતી આપવા માટે મજબૂર કરવામાં આવે છે ત્યાં અનુચ્છેદ ૨૦(૩) નું ઉલ્લંઘન થશે; પરંતુ જ્યાં તે કોઈ પણ મજબૂરી વગર માહિતી આપે છે ત્યાં આવું કોઈ ઉલ્લંઘન નથી. ..."

૧૫. સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જે સમજાવવા માંગવામાં આવ્યું છે તે એ છે કે પરીક્ષણો દરમિયાન વિષય દ્વારા કોઈ સભાન નિયંત્રણ રાખવામાં આવતું ન હોવાથી આરોપી દ્વારા સંમતિ આપવામાં આવી હોવા છતાં પણ પરીક્ષણોના પરિણામો પુરાવા તરીકે સ્વીકારી શકાતા નથી, પરંતુ સુપ્રીમ કોર્ટે એક વિકલ્પ છોડ્યો છે કે જો વિષય પરીક્ષણો માટે સંમતિ આપે છે, તો શોધાયેલી કોઈપણ સામગ્રી અથવા માહિતી ઈન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૭ હેઠળ સ્વીકારી શકાય છે.

૧૬. ત્રણેય પરીક્ષણોના પરિણામો ખૂબ જ ચોંકાવનારા છે. રાજ્ય વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન એ.પી.પી. મિ. રાકેશ પટેલે ત્રણેય પરીક્ષણો અંગે ડાયરેક્ટોરેટ, ફોરેન્સિક સાયન્સ, ગાંધીનગર દ્વારા તૈયાર કરાયેલા અહેવાલો રેકોર્ડ પર મૂક્યા છે.

૧૭. લાઈ ડિટેક્ટર ટેસ્ટનો અહેવાલ:–

જ્યારે મયૂરીના માતા–પિતા ૧૬/૦૯/૨૦૧૭ ના રોજ પ્રિન્સિપાલ રેખાબેન પાસે ગયા, ત્યારે શું પ્રિન્સિપાલ રેખાબેને સુનીલભાઈને રૂબરૂ બોલાવીને આ અંગે ઠપકો આપ્યો હતો? તે સમયગાળા દરમિયાન, શું મયૂરીના માતા–પિતા સુનીલભાઈ કે મીતની ફરિયાદ કરવા આવ્યા હતા? અને શું આ અંગે વિગતવાર તપાસ કરવી જરૂરી છે? રેખાબેને શાહપુર અંગ્રેજી માધ્યમ શાળામાં પ્રિન્સિપાલ તરીકે ફરજમાં જોડાયા હોવાના કારણે સુનીલભાઈને રેખાબેન સાથે અણબનાવ હતો કે રેખાબેન અને સુનીલભાઈ વચ્ચેની નારાજગીના કારણે મયૂરીની ઘટના ઉપજાવી કાઢવામાં આવી છે કે બનાવટી બનાવવામાં આવી છે?

આ ઉપરાંત, સમગ્ર કેસના કાગળો ધ્યાનમાં લેતા, એવું જણાય છે કે મયૂરીએ કાઉન્સેલર સમક્ષ જે રીતે ઘટનાનું વર્ણન કર્યું તે શંકાસ્પદ છે. એટલે કે, જો સગીર સાથે આ પ્રકારની ઘટના બને છે, તો કોઈપણ બાળક તેની કુમળી વયને કારણે આઘાત પામે છે અથવા બાળક સદર આઘાતજનક પરિસ્થિતિને યાદ કર્યા પછી વર્ણન કરતી વખતે ડર અને હિચકિચાટ અનુભવે છે, પરંતુ મયૂરીના કિસ્સામાં, તે જોવા મળ્યું ન હતું. તેથી, વાસ્તવિકતામાં મયૂરી સાથે ઘટના બની હતી કે નહીં? અને મયૂરીને શીખવવામાં આવી છે કે નહીં તે અંગે તપાસ કરવાનું સૂચન કરવામાં આવે છે?

લાઈ ડિટેક્ટર રિપોર્ટ ખૂબ સ્પષ્ટ નથી. વાસ્તવમાં રિપોર્ટની સામગ્રી પરથી એવું જણાય છે કે નિષ્ણાત કોઈ ચોક્કસ અભિપ્રાય આપી શક્યા નથી. જો કે, ઉપર દર્શાવેલ સૂચનો ખૂબ મહત્વપૂર્ણ છે.

૧૮. **બ્રેઈન મેપિંગ ટેસ્ટનો અહેવાલ:**– આ અહેવાલમાં નીચે મુજબ જણાવવામાં આવ્યું છે.

બ્રેઈન ઈલેક્ટ્રિકલ ઓસિલેશન સિગ્નેચર પ્રોફાઈલિંગ (BEOSP) ની પ્રસ્તાવના:

કોઈપણ પ્રવૃત્તિમાં સીધી ભાગીદારીમાં અનુભવના પરિણામે વ્યક્તિના પરસેપ્ટો સેન્સરી મોટર વોલિશનલ ઘટકો સામેલ હોય છે. આમ, તે ઊંડે ઉતરેલું છે અને ઘટના બનવાના સમય અને સ્થાનના સંદર્ભમાં ચોક્કસ સ્ત્રોત મેમરી ધરાવે છે. ચોક્કસ ઈ.ઈ.જી. ફેરફારો વિશિષ્ટ મેમરી પુનઃપ્રાપ્તિ પ્રક્રિયાઓ સાથે સંકળાયેલા હોવાનું જણાય છે. એવું જાણવા મળ્યું છે કે જ્યારે કોઈ ઘટનામાં સીધી ભાગીદારી કરનાર વ્યક્તિના મગજને તે ઘટનાની માહિતીના એક ભાગ દ્વારા ઉત્તેજિત કરવામાં આવે છે જેમાં તેણે ભાગ લીધો છે, ત્યારે વ્યક્તિનું મગજ ગૌણ સ્ત્રોતોમાંથી તે જ માહિતી મેળવનાર અને ઘટનામાં સીધી ભાગીદારી ન કરનાર (બિન–અનુભવી) વ્યક્તિ કરતાં અલગ રીતે પ્રતિભાવ આપશે. સીધી ભાગીદારીમાં મગજના વિવિધ ભાગોના વિદ્યુત સક્રિયકરણમાં ફેરફાર જેના પરિણામે ઘટનાનો અનુભવ થાય છે તે અનોખો અને અલગ છે. મેમરી અને પુનઃપ્રાપ્તિના ન્યુરોક્લિનિકલ સાયકોલોજીના સિદ્ધાંતો પર આધારિત, ગુનાની તપાસ માટે તકનીક વિકસાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે.

શકમંદોની ફોરેન્સિક તપાસના હેતુઓ માટે, બંધારણીય જોગવાઈઓની કાળજી રાખીને, શાંત રહેવાના તેના અધિકારને જાળવી રાખીને ગુનામાં જે રીતે ઘટનાઓ બની હતી તેના ક્રમને જોડવા માટે ગુનેગાર પાસેથી પુરાવા જનરેટ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવે છે.

જેમ બન્યા છે તેમ ઘટનાઓના ક્રમ એ આધાર છે જેના પર પરિકલ્પના બનાવવામાં આવે છે. માહિતીના એનકોડિંગ અને પુનઃપ્રાપ્તિના સિદ્ધાંતોના આધારે વિવિધ દ્રશ્યો ડિઝાઇન કરવામાં આવ્યા છે. આ પરિકલ્પનાઓની ચકાસણી કરવા માટે, ઘટના સંબંધિત વસ્તુઓનો ઉપયોગ પ્રોબ્સ તરીકે કરવામાં આવે છે જે ગુનેગાર જ્યારે ઘટના બની ત્યારે જે મનોવૈજ્ઞાનિક સ્થિતિમાં હતો તે જ મનોવૈજ્ઞાનિક સ્થિતિ જગાડવા

માટે ક્રમિક અને કાલક્રમિક રીતે ડિઝાઇન કરવામાં આવી છે. આમ, દરેક દ્રશ્યમાં ઘટના સંબંધિત વસ્તુઓની અલગ સંખ્યા હશે. આ દ્રશ્યો ઓડિયો પ્રોબ્સ અથવા ડેટાબેંક તરીકે દસ્તાવેજીકૃત થયેલ છે, જે કમ્પ્યુટર, મોનિટર કરેલ ઓડિયો સિસ્ટમ દ્વારા બ્રેઈન લેબમાં શકમંદ/વિષય સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવે છે. બ્રેઈન લેબમાં તેના માથા પર ઈલેક્ટ્રો કેપ સાથેના શકમંદો રજૂ કરવામાં આવે ત્યારે ફક્ત આ પ્રોબ્સ સાંભળે છે. તેની પાસેથી કોઈ પ્રતિભાવ કે જવાબની અપેક્ષા નથી. શકમંદ આ ઘટના સંબંધિત દ્રશ્યો સાંભળતો હોય ત્યારે, મગજના વિવિધ વિસ્તારોનું સક્રિયકરણ ઇઇજી–ઇઆરપી સિસ્ટમ દ્વારા નોંધવામાં આવે છે. નોંધાયેલ ઈ.ઈ.જી. કલાકૃતિઓ અને આંખની હિલચાલ સુધારણા માટે પ્રક્રિયા કરવામાં આવે છે. દરેક પ્રોબ માટે અલગથી એપોચ ફાઇલો મેળવવા માટે તૈયાર સોફ્ટવેરનો ઉપયોગ થાય છે. સોફ્ટવેર આંકડાકીય વિશ્લેષણના આધારે તૈયાર પરિણામો પણ જનરેટ કરે છે. જો કે વાસ્તવિક ગુનાના કેસોમાં તેનું વિશ્લેષણ કરવાનું હોવાથી, મગજના વિવિધ વિસ્તારોમાં હાજર અથવા ગેરહાજર સક્રિયકરણ તરીકે એપોચ ફાઇલોનું મેન્યુઅલી વિશ્લેષણ કરવામાં આવે છે અને તારણો દોરવામાં આવે તે પહેલાં સોફ્ટવેર પરિણામો સાથે સરખામણી કરવામાં આવે છે.

રેકોર્ડિંગ અને વિશ્લેષણ:

વિષયને સાઉન્ડ પ્રૂફ લેબમાં બેસાડવામાં આવ્યો હતો. કાનના ભાગોમાં સંદર્ભ ઈલેક્ટ્રોડ્સ સાથે ૩૦ સેફાલિક ઈલેક્ટ્રોડ્સ અને આંખની હિલચાલ રેકોર્ડ કરવા માટે ૨ ચેનલો મૂકીને મગજની વિદ્યુત પ્રવૃત્તિનું ૩૨ ચેનલોનું રેકોર્ડિંગ કરવામાં આવ્યું હતું. શરૂઆતમાં આંખો બંધ કરીને અને આંખો ખુલ્લી રાખીને બેઝલાઈન રેકોર્ડિંગ કરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ વિષયને વિવિધ દ્રશ્યોમાં ગુના/ઘટના સંબંધિત પ્રોબ્સ રજૂ કરતા પહેલા તટસ્થ પ્રોબ્સ રજૂ કરવામાં આવ્યા હતા અને ઈ.ઈ.જી. મેળવવામાં આવ્યું હતું અને વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું હતું. મગજમાંથી વિદ્યુત ઓસિલેશન્સ (દોલનો) FPl, FP2, AF3, AF4, F7, F3, F8, F4, FT7, FT8, F03, F04, T3, T4, C3, C4, TP7,

CPS, TP8, 0P4, T5, T6, P3, P4, 01, 02, Fz, Cz, and CPz જેવા પ્રમાણભૂત સ્થાન પર મૂકવામાં આવેલા ઈલેક્ટ્રોડ્સનો ઉપયોગ કરીને લેવામાં આવ્યા હતા. નોચ ફિલ્ટર લાગુ કર્યા વિના, ૦.૦૧૬–૧૦૦ hz ના બેન્ડ પાસ સાથે વિદ્યુત દોલનો સતત મેળવવામાં આવ્યા હતા. સતત સંપાદન પછી, ૧૦,૦૦૦ મિલિસેકન્ડના એપોચ મેળવવામાં આવ્યા હતા, જે દરેક પ્રોબ સાથે સમય–લોક થયેલ હતા જેમાંથી ૩૦૦૦ મિલિસેકન્ડ રજૂઆત પહેલાના હતા, જેના પછી પ્રોબની શરૂઆતથી ૭૦૦૦ મિલિસેકન્ડ હતા. વિશ્લેષણ ડાબા અને જમણા ગોળાર્ધના ઈલેક્ટ્રોડ્સ માટે અલગથી સોફ્ટવેર પ્રોગ્રામ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે અને વિવિધ આંકડાકીય વિશ્લેષણ સાથે ગણતરી કરવામાં આવે છે. બેઝલાઈન ફેરફારોની ગણતરી કર્યા પછી, પ્રવૃત્તિના સરેરાશ બેઝલાઈન ભાગોમાં વધુ વિશ્લેષણ હાથ ધરવામાં આવે છે અને પરિણામની તપાસ કરવામાં આવે છે. બેઝલાઈન ફેરફારોની ગણતરી કર્યા પછી, આગળના ૭૦૦૦ મિલિસેકન્ડમાં પ્રવૃત્તિના સરેરાશ બેઝલાઈન ઘટકો અને ભાગોમાં વધુ વિશ્લેષણ વધારાત્મક રીતે હાથ ધરવામાં આવે છે. ફક્ત તે જ ફેરફારો, જે ગોપનીયતાના ૦.૦૦૧ સ્તર પર નોંધપાત્ર છે (બેઝલાઈન સરેરાશમાંથી ફેરફાર દર્શાવતો ૨ પ્રમાણભૂત વિચલન ફેરફાર) નોંધપાત્ર ફેરફારો તરીકે ગણવામાં આવે છે.

દરેક ભાગમાં પાવર પ્રોફાઈલમાં થતા ફેરફારોને EK (અનુભવજન્ય જ્ઞાન), EM પ્રતિભાવ, NE પ્રતિભાવ, એનકોડિંગ હાજર અને પ્રાથમિક પ્રોસેસિંગ હાજરમાં વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યા છે. વિષયે તેના પર ધ્યાન આપ્યું ન હોય ત્યાં સુધી, તમામ પ્રોબ્સ પર પ્રક્રિયા કરવામાં આવે છે, વિવિધ આવર્તન બેન્ડ્સમાં ફેરફારોનો જ્ઞાનાત્મક પ્રક્રિયાના સંદર્ભમાં અલગ અર્થ થાય છે. સોફ્ટવેર ફોરેન્સિક એંગલથી અર્થઘટન માટે નીચેની શ્રેણીમાં પરિણામ જનરેટ કરે છે.

૧. અનુભવજન્ય જ્ઞાન (EK): હાજર પ્રોબ દ્વારા જગાડવામાં આવેલ અનુભવની યાદશક્તિ સંબંધિત પ્રવૃત્તિ. સક્રિયકરણ સ્તરમાં નોંધપાત્ર વધારાની હાજરી એ આધાર

છે.

૨. ભાવનાત્મક પ્રતિભાવ (EM): આગળની પ્રોસેસિંગના ભારે ખાલીપા સાથે એનકોડિંગ હાજર. પ્રોબે ડેલ્ટા, થીટા, આલ્ફા, બીટા, ગામા બેન્ડ્સની પ્રવૃત્તિમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો (ઉચ્ચ સ્તરના ડિસિંક્રોનાઇઝેશનની હાજરી) અથવા પ્રોબ રજૂઆત દરમિયાન અને પછી સક્રિયકરણ સ્તરમાં કોઈ ફેરફાર ન ઉત્પન્ન કર્યો નથી. પ્રતિભાવ એ પ્રોબ સાંભળીને ભાવનાત્મક રીતે સ્તબ્ધ થઈ જવાનો સંકેત છે.

૩. નકારાત્મક પ્રતિભાવ (NE): પ્રોબે સમાન N ૪૦૦ નકારાત્મક પ્રતિભાવ આપ્યો છે. NE મૂલ્યો ૧૦૦ માઇક્રોવોલ્ટથી ઉપર છે, તેને આર્ટિફેક્ટ ગણવામાં આવે છે.

૪. એનકોડિંગ (En): આનો ઉપયોગ ત્યારે થાય છે જ્યારે પ્રોબે ડેલ્ટા, બીટા, ગામા બેન્ડ્સમાં સક્રિયકરણમાં નોંધપાત્ર વધારો દર્શાવ્યો હોય, પરંતુ ૦ ૨ Hz પ્રવૃત્તિમાં વધારા વિના.

૫. પ્રાથમિક પ્રોસેસિંગ (PP): આનો ઉપયોગ ત્યારે થાય છે જ્યારે પ્રોબે માત્ર બીટા બેન્ડ્સમાં પ્રવૃત્તિમાં નોંધપાત્ર વધારો દર્શાવ્યો હોય.

૬. અનાદર/અધ્યાન (In): પ્રોબના રજીસ્ટ્રેશન સંબંધિત પ્રવૃત્તિ મળી નથી.

તારણ:-

મયૂરી પર જાતીય હુમલો કરવા અંગે સુનીલકુમાર વીરજીભાઈ ડામોરના B.E.O.S. નું વિશ્લેષણ કરતા, મયૂરી સાથે કરાયેલા જાતીય હુમલાની ઘટના અંગે ક્રમિક અનુભવજન્ય જ્ઞાન મળી આવ્યું નથી.

સુનીલકુમારનું ક્રમિક અનુભવજન્ય જ્ઞાન "હું મયૂરીના બળાત્કાર કેસમાં નિર્દોષ છું" અને "મને મયૂરીના કેસમાં ખોટી રીતે ફસાવવામાં આવ્યો છે" માં મળી આવે છે. તેથી, સુનીલકુમાર વીરજીભાઈ ડામોર મયૂરીની ઘટના અંગે નિર્દોષ હોવાનું જણાયું છે.

અભિપ્રાય:-

કેસના કાગળો, તપાસ અધિકારી સાથેની ચર્ચા, સુનીલકુમારનો ઈન્ટરવ્યુ અને

તેના B.E.O.S. પરિણામને ધ્યાનમાં લેતા, અન્ય ભોગ બનનાર છોકરીઓના નિવેદનો મયૂરી દ્વારા કરવામાં આવેલા આરોપને સમર્થન કે પુષ્ટિ આપતા નથી કે સુનીલકુમારે અન્ય ચાર છોકરીઓ સાથે પણ ગેરવર્તણૂક કરી હતી.

જે રૂમમાં આ ઘટના બની હતી તેની ભૌગોલિક સ્થિતિ ધ્યાનમાં લેતા, એવું જાણવા મળ્યું છે કે રૂમની બારીઓમાંથી રૂમની અંદર બનતી ઘટના જોવી શક્ય હતી. તેથી, આ રૂમમાં આ પ્રકારની ઘટના બની શકે તે ભાગ્યે જ શક્ય છે. અન્ય બાળકોના નિવેદનો પરથી જાણવા મળે છે કે જ્યારે ઘટના બની ત્યારે મયૂરી તેમની સાથે રમતી હતી અને આ હકીકત સુનીલકુમારના B.E.O.S. પરિણામ સાથે સુસંગત છે.

૧૯. નાર્કો એનાલિસિસ ટેસ્ટનો અહેવાલ:-

ઉપરોક્ત કેસના કાગળો, તપાસ અધિકારી અને શકમંદની પૂછપરછ અને નાર્કો-ટેસ્ટના પરિણામોને ધ્યાનમાં લેતા, એવું જાણવા મળ્યું છે કે,

(૧) મયૂરીએ દર્શાવ્યા મુજબ સ્કૂલના રૂમની ભૌગોલિક સ્થિતિ જોતાં જણાય છે કે રૂમની બારીનો કાચ તૂટેલો જણાય છે જે શાળાની લોબીમાં ખુલે છે જ્યાં રિસેસના સમયે વિદ્યાર્થીઓની અવરજવર જોવા મળે છે. આવી ભૌગોલિક પરિસ્થિતિ હેઠળ, મયૂરીની સાથે અન્ય છોકરીઓને વર્ગખંડમાં બોલાવીને ખરાબ કામ કરવાની શક્યતા નહિવત જણાય છે.

(૨) મયૂરીના નિવેદન મુજબ, ૧૫/૦૯/૨૦૧૭ ના રોજ રિસેસ દરમિયાન પાંચ છોકરીઓને ધોરણ ૫ ડી (જ્ઞાનગંગા) માં લઈ જવામાં આવી હતી અને છોકરાઓને વર્ગમાંથી બહાર કાઢી મૂકવામાં આવ્યા હતા. મનોવૈજ્ઞાનિક રીતે, જ્યારે બાળકને વર્ગમાંથી બહાર કાઢી મૂકવામાં આવે છે, જ્યારે અન્ય છોકરીઓને વર્ગખંડમાં રાખવામાં આવે છે, અને રૂમ અંદરથી બંધ હોય છે, આવા સંજોગોમાં, જિજ્ઞાસાવશ, બાળક વર્ગમાં શું થઈ રહ્યું છે તે જાણવાનો પ્રયાસ કરશે. સુનીલકુમાર દ્વારા વર્ગખંડમાંથી બહાર કાઢી મુકાયેલા છોકરાઓના નિવેદનો નોંધવામાં આવે તો આ અંગે સ્પષ્ટતા થઈ શકે છે.

(૩) મયૂરીના નિવેદન અનુસાર, જ્યારે પાંચ છોકરીઓને જ્ઞાનગંગા વર્ગખંડ (૫–ડી) માં લઈ જવામાં આવી ત્યારે તે પાંચ છોકરીઓના હાથ પાછળથી બાંધી દેવામાં આવ્યા હતા અને તેમના મોં પર રૂમાલ બાંધવામાં આવ્યા હતા. બનાવના સમય (રિસેસ) અને વર્ગખંડની ભૌગોલિક સ્થિતિ જોતાં ઈચ્છા વિરુદ્ધના આ કૃત્ય વખતે બાળકો દ્વારા મદદ માટે બૂમો પાડવાની શક્યતા રહેલી છે. આ હકીકત શંકા પેદા કરે છે કે સુનીલકુમાર પાંચ છોકરીઓ માટે પાંચ રૂમાલ અને પાંચ દોરડા લાવ્યા હતા.

(૪) ૧૫/૯/૨૦૧૭ અને ૧૬/૯/૨૦૧૭ ના રોજ રિસેસના સમય દરમિયાન, જ્યારે ખરાબ કૃત્યનું અહેવાલ આપાયું હતું, ત્યારે સુનીલકુમાર તે સમયગાળા દરમિયાન અન્ય શિક્ષકો સાથે નાસ્તો કરી રહ્યા હતા અને તેઓ ફોન પર તેમની પત્ની સાથે વાત કરી રહ્યા હતા. આ અંગે અન્ય શિક્ષકોના નિવેદન અને સુનીલકુમારની કોલ વિગતોના આધારે સ્પષ્ટતા મેળવ્યા બાદ આગળની કાર્યવાહી કરવામાં આવે.

(૫) સુપરવાઈઝર બ્રહ્મભટ્ટ, પ્રજ્ઞાબેન અને દિલીપ સાહૂ શાળાના સમય દરમિયાન શાળામાં ફરે છે. આવા સંજોગોમાં, શું આ સુપરવાઈઝર આ ઘટનાથી પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે વાકેફ હતા? સુપરવાઈઝરની વિગતવાર પૂછપરછ કર્યા બાદ આ અંગે માહિતી મેળવવી જોઈએ.

તારણ:–

મયૂરી સાથે કરાયેલા દુષ્કૃત્યના સંબંધમાં સુનીલકુમાર વીરજીભાઈ ડામોરના નાર્કો એનાલિસિસ દરમિયાન એવું જાણવા મળ્યું હતું કે તેમણે મયૂરી કે શાળાની અન્ય કોઈ છોકરી સાથે દુષ્કૃત્ય કર્યું નથી. જો બાળક તોફાન કરે તો તેઓ બાળકની પીઠ પર હળવેથી મારતા હતા.

નાર્કો એનાલિસિસ દરમિયાન મળેલી માહિતીને અન્ય પુરાવાઓ/સાક્ષીઓ સાથે સાંકળીને વધુ તપાસ કરવામાં આવે.

૨૦. આમ, ત્રણેય પરીક્ષણોના અહેવાલો આક્ષેપિત ગુનામાં અરજદાર – આરોપીની

સંડોવણી અંગે પ્રથમ દર્શનીય રીતે ગંભીર શંકા પેદા કરે છે. વાસ્તવમાં, નાર્કો એનાલિસિસ ટેસ્ટનો રિપોર્ટ તેમજ બ્રેઈન મેપિંગ ટેસ્ટનો રિપોર્ટ આરોપીને ક્લીન ચિટ આપે છે. બંને અહેવાલો સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જણાવે છે કે આરોપી નિર્દોષ છે.

૨૧. ડિસેપ્શન ડિટેક્શન ટેસ્ટ (DDT) જેમ કે પોલિગ્રાફ, નાર્કો એનાલિસિસ અને બ્રેઈન મેપિંગના મહત્વપૂર્ણ ક્લિનિકલ, વૈજ્ઞાનિક, નૈતિક અને કાનૂની અસરો છે. ગુના સંબંધિત છુપાયેલી માહિતી જાણવા માટે DDT ઉપયોગી છે. આ માહિતી, જે માત્ર પોતાની જાતને જ ખબર હોય છે, તે ક્યારેક ગુનાહિત તપાસ માટે મહત્વપૂર્ણ હોય છે. તપાસ એજન્સીઓ દ્વારા DDT નો વ્યાપકપણે ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. જો કે, તપાસ એજન્સીઓ જાણે છે કે મેળવેલી માહિતીનો ઉપયોગ ટ્રાયલના તબક્કે પુરાવા તરીકે થઈ શકતો નથી. તેઓએ દલીલ કરી છે કે તે કેટલાક તપાસકર્તાઓ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતી 'થર્ડ ડિગ્રી પદ્ધતિઓ' કરતાં વધુ સુરક્ષિત છે. અહીં, દાવો એ છે કે, તથ્ય શોધવામાં આ કહેવાતી "વૈજ્ઞાનિક પ્રક્રિયાઓ" નો ઉપયોગ કરીને, તે તપાસ એજન્સીઓને પુરાવા એકત્રિત કરવામાં સીધી મદદ કરશે, અને તેથી દોષિતોને સજા થવાનો દર અને નિર્દોષોના છૂટકારો થવાનો દર વધશે. જો કે, સુપ્રીમ કોર્ટે સેલ્વી કેસ (સુપ્રા) માં ઠરાવ્યું છે કે આરોપીની સંમતિ વિના તેને આવા પરીક્ષણો કરાવી શકાય નહીં.

૨૨. માત્ર આ ત્રણ વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણોના પરિણામોની મદદથી જ હું યોગ્ય તારણ પર પહોંચવાની સ્થિતિમાં છું કે મારે અરજદાર – આરોપીની તરફેણમાં મારી વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ કે નહીં. જો હું માત્ર ભોગ બનનાર અને તેના પરિવારના સભ્યોના કહેવા પર ગયો હોત અને આ જામીન અરજી ફગાવી દીધી હોત, તો કદાચ, મેં અરજદાર સાથે અન્યાય કર્યો હોત. એ સાચું છે કે આપેલા કેસમાં માત્ર ભોગ બનનારનું નિવેદન જામીન નકારવા માટે જ નહીં પરંતુ બળાત્કારના ગુના માટે આરોપીને દોષિત ઠેરવવા માટે

પણ પૂરતું હોઈ શકે છે, પરંતુ કેસ તે પ્રકારનો હોવો જોઈએ અને પુરાવા પણ તે પ્રકારના હોવા જોઈએ.

૨૩. એ સાચું છે કે કોર્ટની તપાસમાં આવી કોઈ ભૂમિકા હોતી નથી. પરંતુ, યોગ્ય કેસોમાં, ન્યાયના હિતમાં, એ જરૂરી છે કે સત્ય બહાર લાવવા માટે પુરાવા નષ્ટ કે વિલંબિત થાય તે પહેલાં કોર્ટ હસ્તક્ષેપ કરે અને પુરાવા એકત્રિત કરવા માટે તપાસ એજન્સીને સતર્ક કરે. ફોજદારી કોર્ટ માત્ર ભોગ બનનારની જ વાલી નથી. આ દેશની અદાલતો, આજે પણ તે ધારણા પર કામ કરે છે કે જ્યાં સુધી આરોપી દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી તે નિર્દોષ છે અને પુરાવા માટે આગ્રહ રાખે છે. અદાલતો એક સાચા ભોગ બનનારનું રક્ષણ કરે છે, તે જ રીતે આરોપીને તેણે વાસ્તવમાં કરેલા કૃત્ય માટે જ સજા થાય તે સુનિશ્ચિત કરવાની ફરજ કોર્ટની પણ છે.

૨૪. કાયદો ગતિશીલ છે અને સ્થિર નથી અને તેથી, જેમ જેમ સમાજ વિકસે છે, તેમ તેમ કાયદાએ બદલાતી સામાજિક વ્યવસ્થા સાથે સુસંગત રહેવું પડે છે. કાયદો સામાજિક પરિવર્તનનું સાધન છે અને ન્યાયતંત્ર પર વધુ સારા માટે કાયદાનું અર્થઘટન કરવાની જવાબદારી છે. તેથી, એ સ્પષ્ટ છે કે ન્યાયિક મન માનવતાની પ્રગતિ સાથે સંપર્કમાં રહેવું જોઈએ અને કદમ મિલાવવું જોઈએ. સંગઠિત ગુના સામે લડવા માટે, તેની શોધ, તપાસ અને નિવારણ પદ્ધતિને એકસાથે કામે લગાડવી પડશે. જો ગુનેગારો ગુના કરવામાં નવી ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ કરે છે, તો અમલીકરણ એજન્સીઓએ આવા ગુનાઓને ઉકેલવામાં નવી તકનીકોનો ઉપયોગ કરવાની જરૂર છે. જો અમલીકરણ એજન્સીઓ આવા જટિલ ગુનાઓને ઉકેલવા માટે આ નવી ટેકનોલોજીનો ઉપયોગ ન કરે, તો આવા ગુના કરનારાઓને શોધવું ખૂબ મુશ્કેલ બની જશે. તેથી, બદલાતા સંગઠિત આધુનિક ગુનેગારોના સંદર્ભમાં જેઓ નવી અત્યાધુનિક તકનીકોનો આશરો લઈ રહ્યા છે અને તેનો પૂરો ઉપયોગ કરી રહ્યા છે. ક્રિષ્ના અય્યર જે. એ ટિપ્પણી કરી, "જો અદાલતો ક્રિમિનલ

જ્યુરિસપ્રુડન્સના સુવર્ણ નિયમના અર્થઘટનાત્મક વિસ્તરણના બહાને ગુનેગારને ન્યાયમાંથી ભાગી જવા માટે દરવાજા આંશિક રીતે ખુલ્લા રાખે તો તેઓ પોતાની જાતને જ અપરાધી ઠેરવે છે".

૨૫. આધુનિક રાજ્યની પ્રવૃત્તિઓમાં ઝડપી વધારા, વૈયક્તિકરણ અને સામાજિક–આર્થિક અને રાજકીય માં ફેરફારો સાથે, પરંપરાગત ગુનાઓ જેવા કે ખૂન, બળાત્કાર, છેતરપિંડી, લૂંટ, મહિલાઓ અને બાળકો સામેની ઘરેલુ હિંસા વગેરેમાં પ્રચંડ વધારા સિવાય કસ્ટોડિયલ ગુનાઓ, બળવાખોરી, આતંકવાદ, સંગઠિત ગુનાઓ, રાજકીય ગુનાઓ અને સાયબર ગુના વગેરે જેવા વધુને વધુ નવા ગુનાઓ સામે આવી રહ્યા છે. ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલી સામાન્ય લોકોને યોગ્ય ન્યાય આપવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે. ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીની વિવિધ પેટા–સિસ્ટમ્સ તેમના ધ્યેયો પ્રાપ્ત કરવા માટે સક્ષમ નથી અને લોકોએ હાલની ફોજદારી ન્યાય પ્રણાલીમાં તેમનો વિશ્વાસ ગુમાવ્યો છે.

૨૬. જસ્ટિસ ગજેન્દ્રગડકરે (ત્યારે તેઓ માનનીય જજ હતા) ભારતના લો કમિશનના ૫૮ માં અહેવાલમાં નીચે મુજબના અવલોકનો કર્યા હતા જે ખૂબ જ નોંધપાત્ર છે:
"અમારી પાસે મજબૂત ન્યાયિક પરંપરાઓ છે; ન્યાયતંત્રના સંગઠન માટે વિકસિત એક સુસંગત ઢાંચો; અને એક તાર્કિક અને વ્યવસ્થિત ન્યાયિક પ્રક્રિયા છે. તેમાં કોઈ શંકા નથી કે આ પરિબળોએ દેશને ખૂબ મોટા ફાયદાઓ આપ્યા છે. એક સ્વતંત્ર અને કાર્યક્ષમ ન્યાયતંત્ર, એકીકૃત ન્યાયિક વ્યવસ્થા અને આધુનિકીકરણ પ્રક્રિયા – આઝાદી પહેલાના યુગનો વારસો હોવા છતાં – આપણા દ્વારા જતન કરવામાં આવ્યા છે. ન્યાયિક વ્યવસ્થાએ લોકોનો આદર મેળવ્યો છે; અને આ રીતે મેળવેલો આદર સંપૂર્ણપણે યોગ્ય છે".

૨૭. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી એ પરિવર્તનના આધુનિક યુગના એન્જિન છે અને તેઓ સતત આગળ વધતા રહે છે. માનવ જીવનના તમામ ક્ષેત્રો પર પરિવર્તનની અસર નાટ્યાત્મક રહી છે. વધતી જતી તકનીકો, તેને નિયંત્રિત કરવા માટે રચાયેલ કાયદા સાથે, પહેલાં ક્યારેય કલ્પના ન કરી હોય તેવા ગુનાઓ ઊભા કરશે. ભવિષ્યમાં તકનીકી રીતે અત્યાધુનિક અપ્રાધીઓ અને કાયદા અમલીકરણ સત્તાવાળાઓ વચ્ચે ગુના અને ન્યાય વચ્ચેના સદીઓ જૂના યુદ્ધની બંને બાજુઓમાંથી કોણ સૌથી અદ્યતન કૌશલ્ય દાખવી શકે છે તે અંગેની સ્પર્ધા જોવા મળશે.

૨૮. વિદ્વાન એ.પી.પી. શ્રી. પટેલે પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ ગુરમીત સિંહ અને અન્ય; ૧૯૯૬ (૨) SCC ૩૮૪ ના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટના અવલોકનો પર આધાર રાખ્યો હતો. આ બાબતમાં સુપ્રીમ કોર્ટે નિર્દોષ છૂટકારા સામે રાજ્યની અપીલ મંજૂર કરી હતી અને આઈપીસીની કલમ ૩૭૬ હેઠળ આરોપીને દોષિત ઠેરવતી વખતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

"છેલ્લા કેટલાક સમયથી, સામાન્ય રીતે મહિલાઓ સામેના ગુનાઓ અને ખાસ કરીને બળાત્કારના ગુનામાં વધારો થઈ રહ્યો છે. એ એક વિડંબના છે કે જ્યારે આપણે તમામ ક્ષેત્રોમાં મહિલાઓના અધિકારોની ઉજવણી કરી રહ્યા છીએ, ત્યારે આપણે તેના સન્માન માટે બહુ ઓછી અથવા કોઈ ચિંતા દર્શાવતા નથી. જાતીય ગુનાઓના ભોગ બનેલા લોકોની માનવ મર્યાદાના ઉલ્લંઘન પ્રત્યે સમાજના ઉદાસીન વલણનું આ એક દુઃખદ પ્રતિબિંબ છે. આપણે યાદ રાખવું જોઈએ કે બળાત્કાર કરનાર માત્ર ભોગ બનનારની ગોપનીયતા અને વ્યક્તિગત અખંડિતતાનું જ ઉલ્લંઘન કરતો નથી, પરંતુ પ્રક્રિયામાં અનિવાર્યપણે ગંભીર માનસિક તેમજ શારીરિક નુકસાન પહોંચાડે છે. બળાત્કાર એ માત્ર શારીરિક હુમલો નથી – તે ઘણીવાર ભોગ બનનારના સમગ્ર વ્યક્તિત્વનો નાશ કરે છે.

એક હત્યારો તેના ભોગ બનનારના ભૌતિક શરીરનો નાશ કરે છે, બળાત્કાર કરનાર અસહાય મહિલાના આત્માને જ ક્ષીણ કરે છે. તેથી, બળાત્કારના આરોપો પર આરોપીનો કેસ ચલાવતી વખતે અદાલતો મોટી જવાબદારી ઉપાડે છે. તેઓએ આવા કેસો સાથે અત્યંત સંવેદનશીલતાથી કામ લેવું જોઈએ. અદાલતોએ કેસની વ્યાપક શક્યતાઓની તપાસ કરવી જોઈએ અને ભોગ બનનારના નિવેદનમાં નાના વિરોધાભાસો અથવા નજીવા તફાવતોથી પ્રભાવિત થવું જોઈએ નહીં, જે ઘાતક સ્વરૂપના નથી, જેથી અન્યથા અવિશ્વસનીય પ્રોસિક્યુશન કેસને ફેંકી શકાય. જો ભોગ બનનારના પુરાવા વિશ્વાસ જગાવે છે, તો મુખ્ય વિગતોમાં તેના નિવેદનની પુષ્ટિ માંગ્યા વિના તેના પર આધાર રાખવો જ જોઈએ. જો કોઈ કારણોસર કોર્ટને તેની જુબાની પર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ મૂકવો મુશ્કેલ લાગે છે, તો તે એવા પુરાવા શોધી શકે છે જે તેની જુબાનીને ખાતરી આપી શકે, જે સહ-અપરાધીના કિસ્સામાં જરૂરી પુષ્ટિથી થોડી ઓછી હોય. સમગ્ર કેસની પૃષ્ઠભૂમિમાં ભોગ બનનારની જુબાનીની કદર કરવી જ જોઈએ અને જાતીય સતામણી ધરાવતા કેસો સાથે કામ કરતી વખતે ટ્રાયલ કોર્ટે તેની જવાબદારી પ્રત્યે જાગૃત અને સંવેદનશીલ રહેવું જોઈએ.

૨૯. સુપ્રીમ કોર્ટે એ પણ અવલોકન કર્યું કે મહિલાઓ સામેના ગુનાઓની ચિંતાજનક આવર્તનને કારણે સંસદે આ પૃષ્ઠભૂમિમાં કેટલાક ખાસ કાયદા બનાવ્યા હતા કે બળાત્કાર એ ખૂબ ગંભીર ગુનો હતો અને આવી બાબતોમાં પુરાવાની કદર કરતી વખતે આ બીજું પરિબળ હતું જેને ધ્યાનમાં રાખવાનું હતું.

૩૦. ગુરમીત સિંહના કેસમાં અવલોકનો રંજીત હજારિકા વિરુદ્ધ અસમ રાજ્ય (૧૯૯૮) ૮ SCC ૬૩૫ માં નીચેના સંદર્ભમાં પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યા હતા:

"અદાલતોએ, પુરાવાનું મૂલ્યાંકન કરતી વખતે, એ હકીકત પ્રત્યે જાગૃત રહેવું જોઈએ કે બળાત્કારના કેસમાં, કોઈ સ્વમાની મહિલા કોર્ટમાં તેના સન્માન સામે આવું અપમાનજનક નિવેદન કરવા માટે આગળ આવશે નહીં જેવું કે તેના પર બળાત્કાર ગુજારવામાં સામેલ છે. જાતીય સતામણી ધરાવતા કેસોમાં, કલ્પિત વિચારો જેની પ્રોસિક્યુશન કેસની સત્યતા પર કોઈ સામગ્રી અસર પડતી નથી અથવા ભોગ બનનારના નિવેદનમાં વિસંગતતાઓ પણ, જ્યાં સુધી વિસંગતતાઓ એવી ન હોય કે જે ઘાતક સ્વરૂપની હોય, અન્યથા વિશ્વસનીય પ્રોસિક્યુશન કેસને ફેંકી દેવાની મંજૂરી આપવી જોઈએ નહીં. મહિલાઓની સહજ શરમાળતા અને જાતીય આક્રમણના અત્યાચારને છુપાવવાની વૃત્તિ એવા પરિબળો છે જેને અદાલતોએ અણગણવા જોઈએ નહીં. આવા કેસોમાં ભોગ બનનારની જુબાની અત્યંત મહત્વપૂર્ણ છે અને જ્યાં સુધી તેના નિવેદનની પુષ્ટિ શોધવાની જરૂરિયાત ઊભી કરે તેવા મજબૂત કારણો ન હોય ત્યાં સુધી, અદાલતોને આરોપીને દોષિત ઠેરવવા માટે માત્ર જાતીય હુમલાના ભોગ બનનારની જુબાની પર કાર્ય કરવામાં કોઈ મુશ્કેલી પડવી જોઈએ નહીં જ્યાં તેની જુબાની વિશ્વાસ જગાડે છે અને વિશ્વસનીય જણાય છે. તેના પર આધાર રાખતા પહેલા તેના નિવેદનની પુષ્ટિ માંગવી, નિયમ તરીકે, આવા કેસોમાં ઈજા પર મીઠું ભભરાવવા સમાન છે. બળાત્કાર કે જાતીય સતામણીની ફરિયાદ કરતી છોકરી કે મહિલાના પુરાવાને શંકા, અવિશ્વાસ કે શંકાની નજરે શા માટે જોવો જોઈએ? ભોગ બનનારના પુરાવાની કદર કરતી વખતે કોર્ટ તેના ન્યાયિક વિવેકને સંતોષવા માટે તેના નિવેદનની કેટલીક ખાતરી શોધી શકે છે, કારણ કે તે એક સાક્ષી છે જે તેના દ્વારા મૂકવામાં આવેલા આરોપના પરિણામમાં રસ ધરાવે છે, પરંતુ આરોપીની દોષિતતાનો આધાર બનાવવા માટે તેના નિવેદનની પુષ્ટિ કરવાનો આગ્રહ રાખવાની કાયદાની કોઈ જરૂરિયાત નથી. જાતીય હુમલાના ભોગ બનનારના પુરાવા ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીના પુરાવા સાથે લગભગ સમાન સ્તરે છે અને એક હદ સુધી તે વધુ વિશ્વસનીય પણ છે. જેવી રીતે ઘટનામાં કેટલીક ઈજા પામેલ સાક્ષી, જે પોતે ઈજા

પહોંચાડેલી હોવાનું જણાતું નથી, તેને એ અર્થમાં સારો સાક્ષી ગણવામાં આવે છે કે તે અસલી ગુનેગારને બચાવવાની શક્યતા ઓછી ધરાવે છે, તેમ જાતીય ગુનાના ભોગ બનનારના પુરાવા ભારે વજન ધરાવે છે, પુષ્ટિની ગેરહાજરી હોવા છતાં. બળાત્કારના દરેક કેસમાં ન્યાયિક વિશ્વાસ માટે પુષ્ટિકારક પુરાવા એ અનિવાર્ય ઘટક નથી. ભોગ બનનારની જુબાની પર ન્યાયિક નિર્ભરતા માટેની શરત તરીકે પુષ્ટિ એ કાયદાની જરૂરિયાત નથી પરંતુ આપેલ સંજોગોમાં વિવેકની માર્ગદર્શિકા છે. એ બાબતને અણગણવી જોઈએ નહીં કે જાતીય હુમલાનો ભોગ બનેલી મહિલા કે છોકરી ગુનામાં સહ– અપરાધી નથી પરંતુ બીજી વ્યક્તિની વાસનાનો ભોગ બનેલી છે અને તેની સાથે સહ– અપરાધી હોય તેમ તેના પુરાવાની અમુક શંકા સાથે ચકાસણી કરવી અયોગ્ય અને અનિચ્છનીય છે. વાસ્તવિક વિવિધતા સાથે આપેલી હકીકતો અને સંજોગોમાંથી તારણો કાઢવાના હોય છે અને મૃત સમાનરૂપતા સાથે નહીં જેથી કાયદાના નિયમના સ્વરૂપમાં તે પ્રકારની કઠિનતા પુરાવાની સરમુખત્યારશાહીના નવા સ્વરૂપ દ્વારા દાખલ કરવામાં ન આવે જેનાથી ન્યાયનો ભોગ લેવાય. અદાલતો અશ્મિભૂત ફોર્મ્યુલાને વળગી રહી શકે નહીં અને પુષ્ટિ કરવાનો આગ્રહ રાખી શકે નહીં, જો કે, સમગ્ર રીતે લેવામાં આવે તો, જાતીય ગુનાના ભોગ બનનાર દ્વારા કહેવામાં આવેલ કેસ ન્યાયિક મનને સંભવિત લાગે છે."

૩૧. ઉપરોક્ત ચુકાદાઓ મૂળભૂત સિદ્ધાંત સ્થાપિત કરે છે કે સામાન્ય રીતે ભોગ બનનારના પુરાવા પર શંકા થવી જોઈએ નહીં અને તેના પર વિશ્વાસ કરવો જોઈએ, ખાસ કરીને કારણ કે તેના નિવેદનનું મૂલ્યાંકન ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષીના નિવેદનની સમાન ધોરણે કરવાનું હોય છે અને જો પુરાવા વિશ્વસનીય હોય, તો કોઈ પુષ્ટિની જરૂર નથી. નિઃશંકપણે, ઉપરોક્ત અવલોકનો મહાન વજન ધરાવતા હોવા જોઈએ, પરંતુ તે જ સમયે તેઓ કોર્ટ સમક્ષ આવતા જાતીય હુમલાના દરેક કેસની હકીકતો પર સાર્વત્રિક અને

યાંત્રિક રીતે લાગુ કરી શકાતા નથી. એ વાત આંખ આડા કાન કરી શકાય નહીં કે બળાત્કાર ભોગ બનનારને સૌથી મોટું દુઃખ અને અપમાન પહોંચાડે છે પરંતુ તેની સાથે બળાત્કારનો ખોટો આરોપ આરોપીને પણ એટલું જ દુઃખ, અપમાન અને નુકસાન પહોંચાડી શકે છે. કોઈને કોઈ દુશ્મનાવટના કારણે ખોટી સંડોવણીની શક્યતા સામે પણ આરોપીનું રક્ષણ થવું જોઈએ. વધુમાં, એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે વ્યાપક સિદ્ધાંત એ છે કે જ્યારે ઘટના બની ત્યારે ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષી હાજર હતો અને સામાન્ય રીતે આવો સાક્ષી વાસ્તવિક હુમલાખોરો વિશે જૂઠું બોલશે નહીં, પરંતુ એવી કોઈ ધારણા કે આધાર નથી કે આવા સાક્ષીનું નિવેદન હંમેશા સાચું હોય છે અથવા તેમાં કોઈ સુધારો કે અતિશયોક્તિ નથી. ગુરમીત સિંહના કેસમાં ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૭૫ અને ૩૭૬ માં ૧૯૮૩ ના સુધારાઓનો સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે જે બળાત્કાર સંબંધિત શિક્ષાત્મક જોગવાઈઓને વધુ કડક બનાવે છે, અને કથિત બળાત્કારના કેસમાં સંમતિથી સંબંધિત આક્ષેપો અંગે ઉઠાવવામાં આવતી ધારણા સંબંધિત એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૧૧૪ A નો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો છે. જો કે એ નોંધપાત્ર છે કે કલમ ૧૧૩ A અને ૧૧૩ B પણ એ જ સુધારા દ્વારા એવિડન્સ એક્ટમાં ઉમેરવામાં આવી હતી જેના દ્વારા આત્મહત્યાના દુષ્પ્રેરણ અને દહેજ મૃત્યુના કેસોમાં આરોપી સામે કેટલીક ધારણાઓ કરવામાં આવી છે. આ બે કલમો, આમ, પ્રોસિક્યુશનની તરફેણમાં સ્પષ્ટ ધારણા ઊભી કરે છે પરંતુ બળાત્કારના સંદર્ભમાં સમાન ધારણાની કલ્પના કરવામાં આવી નથી કારણ કે કલમ ૧૧૪ A હેઠળની ધારણા તેની લાગુ પડવાની સ્થિતિમાં અત્યંત મર્યાદિત છે. આ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે જ્યાં સુધી બળાત્કારના આરોપોનો સંબંધ છે, ભોગ બનનારના પુરાવાની તપાસ ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષી તરીકે થવી જોઈએ જેની સ્થળ પર હાજરી સંભવિત છે પરંતુ એવું ક્યારેય ધારી શકાય નહીં કે તેના નિવેદનને, અપવાદ વિના, પરમ સત્ય તરીકે લેવું જોઈએ. વધુમાં તેનું નિવેદન, ઉત્તમ રીતે, આ સિદ્ધાંત પર નક્કી કરી શકાય છે કે સામાન્ય રીતે કોઈ ઈજાગ્રસ્ત સાક્ષી જૂઠું બોલશે નહીં અથવા કોઈ વ્યક્તિને ખોટી રીતે

સંડોવશે નહીં. હું માનું છું કે આ સિદ્ધાંતો હેઠળ જ વર્તમાન કેસની તપાસ કરવાની જરૂર છે. [જુઓ: રાજુ અને અન્ય વિરુદ્ધ એમપી રાજ્ય; ૨૦૦૯ (૧) G.L.H. ૬૦૦].

૩૨. વર્તમાન કેસમાં, ભોગ બનનારનું વર્ઝન એવું છે કે બનાવના આગળના દિવસે, આરોપીએ વર્ગખંડમાં અન્ય છોકરીઓ સાથે પણ આવું જ તોફાન કર્યું હતું. જો કે, આક્ષેપોના આ ભાગને અન્ય છોકરીઓના નિવેદનોથી સમર્થન મળતું નથી. ભોગ બનનારની સહાધ્યાયી એવી છોકરીઓએ તેમની સાથે કંઈપણ અપ્રિય બનવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. જો ભોગ બનનારના માતા–પિતાના નિવેદનો પણ ઝીણવટપૂર્વક વાંચવામાં આવે તો તે આરોપીની સંડોવણી અંગે ગંભીર શંકા પેદા કરે છે. ઉપર ઉલ્લેખિત મહિલા પોલીસ કોન્સ્ટેબલ શાર્દાબેન રઘુભાઈનું નિવેદન સૂચવશે કે તપાસ અધિકારી દ્વારા ભોગ બનનારનું નિવેદન નોંધતી વખતે સમગ્ર સમય દરમિયાન, ભોગ બનનારના દાદી ઈશારા કરતા રહ્યા હતા અને કેટલીકવાર ભોગ બનનારના હાથ પર ચીમટી ભરતા જોવા મળ્યા હતા. શ્રી. પોપટની એ રજૂઆતમાં મને તથ્ય જણાય છે કે લિવિંગ સર્ટિફિકેટ અને શાળામાં ભોગ બનનારના પ્રવેશ અંગેના વિવાદના કારણે અરજદાર પ્રત્યેના વેરભાવથી દાદી અને ભોગ બનનારના માતા–પિતા આ હદ સુધી ગયા. મને સાત વર્ષની બાળકી માટે ખૂબ જ દુઃખ અને અત્યંત ખેદ થાય છે જે અનાવશ્યક રીતે હેરાન થઈ હોવાનું જણાય છે. સેરોલોજીકલ રિપોર્ટ, FSL રિપોર્ટ્સ અને મેડિકલ સર્ટિફિકેટ પણ કશું દર્શાવતા નથી.

૩૩. અહેવાલોની સામગ્રીનો સંપૂર્ણ અભ્યાસ અને વિચારણા કર્યા પછી, મારો એવો અભિપ્રાય છે કે પ્રથમ માહિતી આપનાર, તેમનો દીકરો અને ભોગ બનનારની માતા, આ તમામ ત્રણેયને ત્રણેય પરીક્ષણો એટલે કે લાઈ ડિટેક્ટર; નાર્કો એનાલિસિસ અને બ્રેઈન મેપિંગ કરાવવા જોઈએ. આ ત્રણ સાક્ષીઓને ત્રણ વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણો કરાવવાથી ચિત્ર વધુ સ્પષ્ટ થશે. આના માટે, તપાસ અધિકારી આ અંગે ટ્રાયલ કોર્ટને જાણ કરીને વધુ

તપાસના ભાગરૂપે તે કરી શકે છે. જો આ ત્રણેયમાંથી કોઈ આ અંગે કોઈ પ્રતિકાર દર્શાવે તો તે પોતે જ તેમની દોષિત માનસિકતાનો સંકેત આપશે. કોઈપણ વ્યક્તિ સામે જાતીય હુમલાના ખોટા આરોપો મૂકવા એ ખૂબ જ ગંભીર બાબત છે. આખરે, જો આવા આરોપો ખોટા માલૂમ પડે, તો જે વ્યક્તિ સામે આવા ખોટા આરોપો મૂકવામાં આવ્યા છે તેને નુકસાનપૂર્તિ આપવાનો કોઈ રસ્તો નથી. કોઈપણ સમાજમાં, એકવાર આવા આરોપો મૂકવામાં આવે પછી, તે વ્યક્તિની સાથે સાથે તે વ્યક્તિના પરિવારના સભ્યોની પણ સમગ્ર છબી ખરાબ થઈ જાય છે. લોકો તેમને ધિક્કારવા લાગશે. પરિવારના અન્ય સભ્યોનો કોઈ વાંક ન હોવા છતાં, તેમણે ખૂબ ભારે કિંમત ચૂકવવી પડશે. આ બાબતને ધ્યાનમાં રાખીને, મેં દાદી, તેમના દીકરા અને તેમની પુત્રવધૂને ત્રણ પરીક્ષણો કરાવવાનું સૂચન કર્યું છે.

૩૪. મને સ્પષ્ટ કરવા દો અને એ કહેવાની જરૂર નથી કે કેસની ગુણવત્તાને સ્પર્શતા કોઈપણ અવલોકનો માત્ર જામીન મંજૂર કરવાના પ્રશ્નનો નિર્ણય કરવાના હેતુ માટે જ છે અને તેને મુખ્ય બાબતમાં અંતિમ અભિપ્રાયની અભિવ્યક્તિ તરીકે અર્થઘટન કરવામાં આવશે નહીં.

૩૫. હું મારી જાતને ખૂબ સ્પષ્ટ કરી દઉં કે ત્રણ પરીક્ષણોના અહેવાલો પોતે જ ટ્રાયલનો અંત લાવતા નથી. પ્રોસિક્યુશન માટે વ્યાજબી શંકાથી પર પોતાનો કેસ સ્થાપિત કરવાના હેતુથી મૌખિક અને દસ્તાવેજી બંને યોગ્ય પુરાવા રજૂ કરવા માટે ખુલ્લું રહેશે. તે જ સમયે, બચાવ પક્ષ માટે પણ કાયદા અનુસાર યોગ્ય પુરાવા રજૂ કરવા માટે ખુલ્લું રહેશે. ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીના અહેવાલો ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ટ્રાયલ દરમિયાન રજૂ થઈ શકે તેવા અન્ય પુરાવાઓ સાથે કાયદા અનુસાર વિચારી શકાશે.

૩૬. પરિણામે, આ અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. અરજદારને ટ્રાયલ કોર્ટના સંતોષ મુજબ રૂ. ૨૫,૦૦૦/– (રૂપિયા પચ્ચીસ હજાર માત્ર) ના અંગત બોન્ડ અને તે જ રકમની એક જામીનગીરી રજૂ કરવા પર શાહપુર પોલીસ સ્ટેશન, જિલ્લો–અમદાવાદ ખાતે નોંધાયેલ આઈ–સી.આર. નંબર ૧૧૩ / ૨૦૧૭ ના સંબંધમાં નિયમિત જામીન પર મુક્ત કરવાનો આદેશ આપવામાં આવે છે અને તે શરતોને આધીન રહેશે કે તે;

[એ] સ્વતંત્રતાનો અયોગ્ય લાભ લેશે નહીં અથવા સ્વતંત્રતાનો દુરુપયોગ કરશે નહીં;
[બી] પ્રોસિક્યુશનના હિત માટે હાનિકારક હોય તે રીતે વર્તશે નહીં;
[સી] પાસપોર્ટ, જો કોઈ હોય તો, એક અઠવાડિયાની અંદર નીચલી કોર્ટમાં સરન્ડર કરશે;
[ડી] સંબંધિત સેશન્સ જજની પૂર્વ પરવાનગી વિના ગુજરાત રાજ્ય બહાર જશે નહીં;
[ઈ] માત્ર છ મહિના માટે દરેક અંગ્રેજી કેલેન્ડર મહિનાના વૈકલ્પિક સોમવારે સવારે ૧૧:૦૦ વાગ્યાથી બપોરે ૨:૦૦ વાગ્યાની વચ્ચે સંબંધિત પોલીસ સ્ટેશન સમક્ષ હાજરી નોંધાવશે;
[એફ] બોન્ડના અમલ વખતે તપાસ અધિકારીને અને કોર્ટને પણ રહેઠાણનું વર્તમાન સરનામું પૂરું પાડશે અને આ કોર્ટની પૂર્વ પરવાનગી વિના રહેઠાણ બદલશે નહીં;

૩૭. સત્તાવાળાઓ અરજદારને ત્યારે જ મુક્ત કરશે જો હાલ પુરતી અન્ય કોઈ ગુનાના સંબંધમાં તેની જરૂર ન હોય. જો ઉપરની કોઈપણ શરતોનો ભંગ કરવામાં આવે તો, સંબંધિત સેશન્સ જજ વોરંટ ઈશ્યુ કરવા માટે અથવા બાબતમાં યોગ્ય પગલાં લેવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે.

૩૮. કેસ ચલાવવાની ક્ષેત્રાધિકાર ધરાવતી નીચલી કોર્ટ સમક્ષ જામીન બોન્ડનો અમલ કરવાનો રહેશે. સંબંધિત કોર્ટ માટે કાયદા અનુસાર, ઉપરની કોઈપણ શરતોને રદ કરવા,

સુધારવા અને/અથવા હળવી કરવા માટે સ્વતંત્ર રહેશે.

૩૯. ટ્રાયલ વખતે, ટ્રાયલ કોર્ટ અરજદારને જામીન પર મુક્ત કરતી વખતે આ કોર્ટ દ્વારા આ તબક્કે પુરાવા અંગે કરેલા પ્રાથમિક સ્વરૂપના અવલોકનોથી પ્રભાવિત થશે નહીં.

૪૦. આ ચુકાદો પૂરો કરતા પહેલા, હું સંબંધિત તપાસ અધિકારીને વૈજ્ઞાનિક પરીક્ષણોના ત્રણેય અહેવાલોનો સંપૂર્ણ અભ્યાસ કરવા અને તે દિશામાં વધુ તપાસ કરવાનો નિર્દેશ આપું છું.

ઉપરોક્ત હદ સુધી નિયમ આખરી કરવામાં આવ્યો છે. પ્રત્યક્ષ બજવણીની મંજૂરી આપવામાં આવે છે.

(જે.બી.પારડીવાલા, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

===
<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.